

Lovforslag nr. L 78. Fremsat den 5. november 1998 af justitsministeren (Frank Jensen)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Styrkelse af samarbejdet mellem retterne og pressen)

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovekendtgørelse nr. 752 af 15. august 1996, som ændret ved § 2 i lov nr. 1201 af 27. december 1996, § 8 i lov nr. 232 af 2. april 1997, § 2 i lov nr. 274 af 15. april 1997, § 1 i lov nr. 349 af 23. maj 1997, § 2 i lov nr. 411 af 10. juni 1997, lov nr. 414 af 10. juni 1997, lov nr. 339 af 10. juni 1998, § 1 i lov nr. 402 af 26. juni 1998 og § 2 i lov nr. 403 af 26. juni 1998, foretages følgende ændringer:

1. Kapitel 2 affattes således:

»Kapitel 2

Retsmøder

§ 28. Justitsministeren fastsætter og bekendtgør tiden for de ordinære retsmøder til domssa-gers behandling ved byretterne, bortset fra Kø-benhavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ål-borg og Roskilde.

Stk. 2. I andre tilfælde træffer retterne selv be-
stemmelse om tiden for retternes møder.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om udarbejdelse og bekendtgørelse af retslistre, her-
under om adgangen til mod betaling at modtage eksemplarer af retslistre.

§ 28 a. Retsmøder er offentlige, medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov.

Stk. 2. Domme afsiges altid i offentligt rets-
møde, medmindre de afsiges i medfør af § 354, stk. 6.

§ 28 b. Rettens formand kan begrænse antallet af personer, der får adgang til et offentligt rets-
møde, for at hindre, at retslokalet overfyldes.

Stk. 2. Rettens formand kan nægte adgang til et offentligt retsmøde for personer,

- 1) som er under 15 år, eller
- 2) som befinder sig i en sådan tilstand, at ved-
kommendes tilstedeværelse ville stride imod
rettens værdighed eller god orden.

Stk. 3. Rettens formand kan endvidere nægte adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skøn-
nes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forkla-
ring af et vidne eller en part.

§ 29. Retten kan bestemme, at et retsmøde skal holdes for lukkede døre (dørlukning),

- 1) når hensynet til ro og orden i retslokalet kræ-
ver det,
- 2) når statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det, eller
- 3) når sagens behandling i et offentligt retsmø-
de vil udsætte nogen for en unødvendig krænkel-
se, herunder når der skal afgives for-
klaring om erhvervshemmeligheder.

Stk. 2. I straffesager kan der endvidere træffes
bestemmelse om dørlukning,

- 1) når en sigtet (tiltalt) er under 18 år,
- 2) når sagens behandling i et offentligt retsmø-
de må antages at bringe nogens sikkerhed i
fare, eller
- 3) når sagens behandling i et offentligt retsmø-
de må antages på afgørende måde at hindre
sagens oplysning.

Stk. 3. Under domsforhandlingen kan dørlukning i medfør af stk. 2, nr. 3, kun ske i 1. instans, og kun, når det må forventes, at der senere rejses tiltale for samme forhold mod andre end de under sagen tiltalte, og ganske særlige hensyn gør det påkrævet, at dørene lukkes. Domsforhandlingen gengives så udførligt i retsbogen, at offentligheden ved domsafsigelsen kan orienteres om domsforhandlingens forløb i det omfang, formålet med dørlukningen tillader det.

Stk. 4. Der kan ikke træffes bestemmelse om dørlukning, hvis det er tilstrækkeligt at anvende reglerne om referat- eller navneforbud, jf. § 30 og § 31, eller om udelukkelse af enkeltpersoner, jf. § 28 b.

§ 29 a. I sager om overtrædelse af straffelovens § 210, §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1, lukkes dørene under den forurettedes forklaring, når den pågældende anmoder om det. Det samme gælder i sager om overtrædelse af straffelovens § 224 eller § 225, jf. §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1.

§ 29 b. Retten træffer afgørelse om dørlukning efter anmodning eller af egen drift.

Stk. 2. Dørlukning af hensyn til en sigtet (tiltalt) på 18 år eller derover, der er til stede, kan kun bestemmes efter anmodning fra den pågældende selv.

§ 29 c. Afgørelse om dørlukning efter § 29 træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Retten kan, især hvis afgørende hensyn til fremmede magter eller til sagens oplysning kræver det, ved kendelse bestemme, at også forhandling om, hvorvidt dørene skal lukkes, skal foregå for lukkede døre.

Stk. 2. Kendelse om dørlukning efter stk. 1 kan afsiges i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette og kan straks eller senere indskrænkes til en del af retsmødet. Kendelsen afsiges altid i et offentligt retsmøde.

§ 29 d. Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i retsmøder, der holdes for lukkede døre, er forbudt, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

§ 29 e. Rettens formand kan, når særlige grunde taler for det, give andre end dem, der har med

sagen at gøre, tilladelse til at overvære et retsmøde, der afholdes for lukkede døre. De pågældende må ikke give meddelelse om forhandlingen til nogen, der ikke har haft adgang til mødet, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

§ 30. Retten kan i straffesager forbyde offentlig gengivelse af forhandlingen (referatforbud),

- 1) når en sigtet (tiltalt) er under 18 år,
- 2) når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare,
- 3) når offentlig gengivelse kan skade sagens oplysning, eller
- 4) når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse.

§ 30 a. Retten træffer afgørelse om referatforbud efter anmodning eller af egen drift.

Stk. 2. Referatforbud af hensyn til en sigtet (tiltalt) på 18 år eller derover, der er til stede, kan kun bestemmes efter anmodning fra den pågældende selv.

§ 30 b. Afgørelse om referatforbud træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Kendelse kan afsiges i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette og kan straks eller senere indskrænkes til en del af retsmødet.

Stk. 2. Retten kan efter anmodning, herunder fra personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, eller af egen drift i en senere kendelse ophæve referatforbudet.

§ 31. Retten kan i straffesager forbyde offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl for sigtede (tiltalte) eller andre under sagen nævnte personer, eller at den pågældendes identitet på anden måde offentliggøres, hvis offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse (navneforbud).

Stk. 2. Retten kan under samme betingelse som i stk. 1 forbyde offentlig gengivelse af en juridisk persons navn, herunder binavn eller kaldenavn, og adresse.

Stk. 3. Retten skal ved afgørelsen om navneforbud tage hensyn til lovovertrædelsens grovhed og samfundsmæssige betydning. Det taler endvidere imod nedlæggelse af navneforbud, såfremt sigtede (tiltalte) har indtaget en stilling, som i forhold til offentligheden er særligt betroet.

Stk. 4. Navneforbudet kan udstrækkes til at gælde også under en eventuel anke af sagen, hvis anken omfatter bedømmelse af beviserne for tiltaltes skyld.

§ 31 a. Retten træffer afgørelse om navneforbud efter anmodning. Afgørelsen træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Afgørelsen kan træffes i et retsmøde, der afholdes alene med henblik på at tage stilling til en anmodning om navneforbud.

Stk. 2. Retten kan efter anmodning, herunder fra personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, eller af egen drift i en senere kendelse ophæve navneforbudet.

Stk. 3. Navneforbudet bortfalder senest ved afsigelsen af endelig dom.

§ 31 b. Anvendes der i en sag skriftlig forelægelse eller skriftlig procedure, jf. §§ 927 b og 928 a, stk. 2 og 3, finder de afgørelser, der er truffet i medfør af denne lovs §§ 29, 30 og 31, tilsvarende anvendelse.

§ 32. Det er forbudt under retsmøder at optage eller transmittere billeder og lyd, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette. Offentliggørelse af billeder og lyd, der er optaget i strid hermed, er forbudt. Retten kan i øvrigt på ethvert tidspunkt under sagen forbyde offentlig gengivelse af billeder og lyd, der er optaget under et retsmøde. Rettens afgørelse træffes ved kendelse.

Stk. 2. Personer, der afgiver forklaring under retsmødet, skal gøres bekendt med, at der optages billeder og lyd.

Stk. 3. Billedoptagelse i rettens bygninger er forbudt, medmindre rettens præsident eller den dommer, der varetager rettens administration, giver tilladelse dertil. Stk. 1, 2.-4. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 32 a. Retten kan under særlige omstændigheder forbyde tegning under retsmøder eller offentliggørelse af tegninger fra et retsmøde. Afgørelsen træffes ved kendelse.

§ 32 b. Overtrædelse af § 29 d, § 29 e, 2. pkt., og § 32, stk. 1, 1. og 2. pkt., og stk. 3, eller af rettens forbud efter § 30, § 32, stk. 1, 3. pkt., og § 32 a straffes med bøde.

Stk. 2. Overtrædelse af et forbud efter § 31 straffes med bøde, hvis den pågældende var bekendt med forbudet. Det samme gælder, hvis den pågældende vidste eller burde vide, at sagen verserede ved retten, eller at politiet efterforskede sagen, og den pågældende ikke havde forhørt sig hos politiet, anklagemyndigheden eller retten om, hvorvidt der var nedlagt navneforbud.«

2. § 41 a affattes således:

»**§ 41 a.** Personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, kan i straffesager gennemse anklageskrift eller retsmødebegæring på rettens kontor. Efter anmodning kan de samme personer endvidere på rettens kontor få udleveret kopi af et anklageskrift eller en retsmødebegæring. Dokumenterne skal inden gennemsynet eller kopieringen anonymiseres, således at forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår heraf. Justitsministeren fastsætter regler om, på hvilket tidspunkt gennemsyn eller udlevering kan ske.

Stk. 2. De hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret, kan udlånes til de i stk. 1 nævnte personer under domsforhandlingen eller et retsmøde i medfør af § 925.

Stk. 3. I civile sager kan et eller flere af sagens dokumenter med parternes samtykke udlånes til de i stk. 1 nævnte personer under retsmøder. Udlån kan ikke ske i sager, der er omfattet af kapitlerne 42, 42 a, 43, 43 a og 43 b.

Stk. 4. De i stk. 1 nævnte personer kan på rettens kontor gennemse retsbogen, herunder dombogen, og redegørelser i medfør af § 366 a, stk. 3, når de er renskrevet, og sagen er endt. Er retsmødet holdt eller forklaring afgivet helt eller delvis for lukkede døre, kan gennemsyn af retsbogen ikke ske, medmindre dørlukning alene er bestemt af hensyn til ro og orden i retslokalet. Der gives udskrift efter anmodning. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i de sager, der er nævnt i kapitlerne 42, 42 a, 43, 43 a og 43 b.

Stk. 5. Såfremt der foreligger forhold som nævnt i § 41, stk. 2, kan dommeren (justitssekretæren) efter anmodning fra anklagemyndigheden eller forsvaren eller af egen drift nægte gennemsyn eller udlevering efter stk. 1 og 4. Under domsforhandlingen træffes afgørelsen af retten, der endvidere kan nægte udlån efter stk. 2, hvis dokumentets karakter, afgørende hensyn til sigtede, tiltalte eller vidner eller hensyn som nævnt i § 41, stk. 2, taler for det. Ved klage over,

at justitssekretæren har nægtet gennemsyn eller udlevering, finder § 41, stk. 6, 1. pkt., og stk. 7, 1. og 2. pkt., tilsvarende anvendelse. Domme-rens eller rettens afgørelser træffes ved kendelse.

Stk. 6. De i stk. 1, 2, 3 og 4 nævnte dokumenter og udskrifter må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om massemediers opbevaring af retsbogsudskrifter og af kopier af anklageskrifter og retsmødebe-
gæringer.

Stk. 8. Overtrædelse af stk. 6 straffes med bø-
de. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af stk. 7, kan der fastsættes straf af bøde for over-
trædelse af bestemmelser i forskrifterne. Det kan
endvidere fastsættes, at der ved overtrædelse be-
gået af selskaber m.v. (juridiske personer) kan
pålægges selskabet m.v. strafansvar efter regler-
ne i straffelovens 5. kapitel.«

3. I § 151, stk. 1, 4. pkt., ændres »§ 31, stk. 4« til:
»§§ 32, stk. 1, og 32 a«.

4. § 172, stk. 1 og 2, affattes således:

»Redaktører og redaktionelle medarbejdere ved et skrift, der er omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarslo-
ven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om:

- 1) Hvem der er kilde til en oplysning eller for-
fatter til en artikel, eller hvem der har opta-
get et fotografi eller frembragt en anden bil-
ledlig fremstilling. Sker der offentliggørel-
se, er det en forudsætning for vidnefritagel-
sen, at kilden, forfatteren, fotografen eller
fremstilleren ikke er identificeret i det trykte
skrift.
- 2) Hvem et billede forestiller, eller hvem der er
genstand for omtale, når de pågældende har
fået tilsagn om anonymitet. Sker der offent-
liggørelse, gælder vidnefritagelsen, blot
identiteten ikke fremgår af teksten.

Stk. 2. Redaktører og redaktionelle medarbej-
dere ved et radio- eller fjernsynsforetagende, der
er omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, har
ikke pligt til at afgive vidneforklaring om:

- 1) Hvem der er kilde til en oplysning eller for-
fatter til et værk, eller hvem der har optaget
et fotografi eller frembragt en anden billed-
lig fremstilling. Udsendes oplysningen, vær-

ket m.v. er det en forudsætning for vidnefri-
tagelsen, at kilden, forfatteren, fotografen
eller fremstilleren ikke er identificeret i ud-
sendelsen.

- 2) Identiteten af medvirkende, som har fået til-
sagn om at medvirke uden at kunne identifi-
ceres. Udsendes en optagelse, er det en for-
udsætning for vidnefritagelsen, at de pågæl-
dende ikke er angivet ved navn, og at der er
truffet rimelige forholdsregler for at skjule
identiteten.«

5. I § 213 b, stk. 1, 2. pkt., ændres »§§ 30 og 31«
til: »§§ 29 c, 29 d og 32 b, stk. 1,«.

6. I § 354, stk. 6, 3. pkt., udgår: »§ 29, stk. 7,
og«.

7. I § 393 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»Stk. 2. Kendelser om dørlukning kan tillige
kæres af personer, der

- 1) er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, og
- 2) har været til stede eller været repræsenteret
ved en person som nævnt i nr. 1 fra samme
massemedie i det retsmøde, hvor retten be-
handlede spørgsmålet.«

Stk. 2-4 bliver herefter *stk. 3-5*.

8. Efter § 398 indsættes:

»§ 398 a. Omgørelse af en kendelse om dørluk-
ning, der er kæret efter § 393, stk. 2, er uden
retsvirkning for det retsmøde, der er afholdt i
den ret, hvis afgørelse er kæret.«

9. § 731, stk. 1, litra h, affattes således:

»h) i alle tilfælde, hvor retten i medfør af § 29,
stk. 1 og stk. 2, nr. 2, beslutter, at afhøring af
sigtede skal foregå for lukkede døre,«.

10. I § 968, stk. 1, indsættes efter 1. pkt.:

»Herudover kan personer, der er omfattet af § 172,
stk. 1, 2 eller 4, med de i 1. pkt. angivne indskræn-
ninger kære kendelser om dørlukning, referatforbud
og navneforbud. Kendelser om dørlukning kan dog
kun kæres, hvis den kærende har været til stede eller
været repræsenteret ved en person som nævnt i 2. pkt.
fra samme massemedie i det retsmøde, hvor retten be-
handlede spørgsmålet.«

11. I § 968, stk. 2, indsættes efter »ransagning
eller lignende«: », eller angår dørlukning, refe-

rat- eller navneforbud, billed- eller lydoptagelse eller tegning«.

12. I § 968, stk. 3, indsættes efter »af en part«:
»eller de i stk. 1, 2. pkt., nævnte personer«.

13. Efter § 973 indsættes:

»973 a. Omgørelse af en kendelse om dørlukning, der er køret efter § 968, stk. 1, 2. pkt., er

uden retsvirkning for det retsmøde, der er afholdt i den ret, hvis afgørelse er køret.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 1999.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

	side
1. Indledning	2012
2. Definition af den del af massemedierne, der foreslås tillagt særlige rettigheder	2012
3. Retslister	2013
3.1. Gældende ret m.v.	2013
3.2. Lovforslagets indhold.....	2013
4. Aktindsigt	2013
4.1. Gældende ret m.v.	2013
4.2. Lovforslagets indhold.....	2014
4.2.1. Aktindsigt i straffesager	2014
4.2.2. Aktindsigt i civile sager	2016
4.2.3. Aktindsigt i foged- og skiftesager	2017
5. Dørlukning, referatforbud og navneforbud	2017
5.1. Gældende ret m.v.	2017
5.2. Lovforslagets indhold.....	2019
6. Massemediernes ret til at udtale sig om og kære afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud	2021
6.1. Gældende ret m.v.	2021
6.2. Lovforslagets indhold.....	2021
7.1 Optagelse af billeder og lyd samt tegning	2022
7.1. Gældende ret m.v.	2022
7.2. Lovforslagets indhold.....	2023
8. Massemediernes kildebeskyttelse	2027
8.1. Gældende ret m.v.	2027
8.2. Lovforslagets indhold.....	2028
9. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser m.v.	2029
9.1. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	2029
9.2. Erhvervsøkonomiske og miljømæssige konsekvenser	2029
9.3. Lovforslagets EU-retlige aspekter m.v.....	2029
10. Høring	2029

1. Indledning.

Efter grundlovens § 65 skal offentlighed og mundtlighed gennemføres i retsplejen i videst muligt omfang.

Efter retsplejelovens § 29 er retsmøder som udgangspunkt åbne for alle, men i praksis er det de færreste, som kan udnytte adgangen til at overvære retsmøder. Det følger imidlertid af de nævnte grundlæggende regler om offentlighed, at retsmøder som hovedregel også kan refereres offentligt. På denne baggrund har massemediernes formidling af, hvad der foregår i retssalene, en afgørende betydning for gennemførelsen af offentlighedsprincippet i praksis.

Lovforslagets hovedformål er at forbedre massemediernes muligheder for at bringe korrekt og dækkende omtale af retssager. Der foreslås med henblik herpå en række ændringer af retsplejelovens regler om bl.a. aktindsigt, referat- og navneforbud, dørlukning og udformningen af retslistes. Endvidere foreslås visse ændringer af reglerne om kildebeskyttelse, og retsplejelovens bestemmelse om autorisation af retsstenografer foreslås ophævet.

Lovforslaget bygger på betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen. Betænkningen er afgivet af et udvalg under Justitsministeriet med repræsentanter for myndigheder og organisationer m.v., herunder repræsentanter for domstolene og pressen. Der har i udvalget været enighed om de fleste af de forslag til lovændringer, som betænkningen indeholder.

Betænkningen har været til høring hos berørte myndigheder og organisationer m.v.

Betænkningen og høringssvarene har været forelagt Retsplejerådet, som den 29. september 1997 har afgivet en udtalelse om betænkningen. Rådet anfører i udtalelsen bl.a., at man ikke finder, at der er afgørende retssikkerhedsmæssige hensyn, som taler imod de forslag, som i betænkningen er fremsat af udvalgets flertal.

Retsplejerådets udtalelse er medtaget som bilag 2 til lovforslaget.

Lovforslaget er på de enkelte punkter udtryk for en afvejning af hensynet til pressens arbejdsmuligheder over for hensynet til bl.a. parter og vidner m.v. i de enkelte sager og til domstolenes ressourcer. På punkter, hvor opfattelserne i udvalget har været delte, er lovforslaget udformet i overensstemmelse med flertallets forslag. Der er dog i lyset af høringssvarene og Retsplejerådets udtalelse foretaget enkelte ændringer i forhold til betænkningens lovudkast. Det drejer sig navnlig om udvalgets forslag vedrørende journalisters brug

af referatbåndoptager, som ikke er medtaget i lovforslaget.

I øvrigt er der i forhold til betænkningen foretaget den ændring, at den udvidede adgang for journalister til at få aktindsigt i retsbøgerne først bør gælde efter, at den pågældende sag er afsluttet.

2. Definition af den del af massemediernes, som foreslås tillagt særlige rettigheder.

Det er et centralt element i lovforslaget, at journalister tillægges en række særlige rettigheder, bl.a. med hensyn til adgangen til aktindsigt samt ret til at kære afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud.

Udvalget finder, at den personkreds, som tillægges særlige rettigheder, bør afgrænses til journalister, der arbejder for et massemedie, som er omfattet af medieansvarsloven, jf. den nævnte lovs § 1. De foreslåede regler bør således efter udvalgets opfattelse gælde for den personkreds, som er omfattet af de særlige vidnefritagelsesregler i retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 og 4, dvs. »redaktører og redaktionelle medarbejdere«. Denne afgrænsning omfatter ikke blot fastansatte personer på redaktionen som chefredaktører, redaktionschefer, redaktionssekretærer, journalister og fotografer, men også freelance journalister og fotografer, der leverer stof til forskellige medier, samt deltidsbeskæftigede lokalmedarbejdere.

Udvalget har ikke fundet, at det er muligt at finde en tilstrækkelig præcis afgrænsning, som omfatter udenlandske journalister og alle freelance journalister. Udvalget bemærker, at disse journalister dog vil være omfattet af udvalgets forslag, hvis de i det enkelte tilfælde kan godtgøre, at arbejdet udføres for et medie, der er omfattet af medieansvarsloven.

Udvalget anfører, at det må forudsættes, at den, som vil påberåbe sig de foreslåede særlige rettigheder, kan legitimere sig med et arbejdsplads-identitetskort eller på anden måde kan godtgøre, at han tilhører den omfattede personkreds.

Justitsministeriet er enig i udvalgets synspunkter, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 54-55 og til lovforslagets § 1, nr. 1 (§§ 29 c, 30 b og 31 a), nr. 2, 4, 7, 10 og 12.

3. Retslister.

3.1. *Gældende ret m.v.*

Efter retsplejelovens § 28 fastsætter og bekendtgør justitsministeren tiden for de »ordentlige« retsmøder (hvor civile domssager forberedes mundtligt), ved byretterne, bortset fra Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde. I andre tilfælde bestemmer retterne selv, hvornår retsmøder holdes, og træffer selv bestemmelse om bekendtgørelsen heraf.

Der findes ikke andre udtrykkelige lovregler om, på hvilke tidspunkter retsmøder skal holdes, og hvordan de bekendtgøres.

Udvalget har ved spørgeskemaer undersøgt retternes praksis med hensyn til udarbejdelse og udformning af retslistor, jf. betænkningen side 60-61 og 200-214. Undersøgelsen har vist, at der udarbejdes retslistor, som sædvanligvis bliver slået op i retsbygningerne. Retslisterne oplyser publikum om, hvor og hvornår bestemte sager behandles, men der er i øvrigt store forskelle med hensyn til udformningen og indholdet af retslistor.

Højesterets og Østre og Vestre Landsrets retslistor offentliggøres i landsdækkende dagblade, men i øvrigt er der en meget forskellig praksis med hensyn til, i hvilket omfang retterne orienterer pressen om retslistor. De fleste byretter sender dog retslistor til de lokale aviser til orientering.

3.2. *Lovforslagets indhold.*

Udvalget finder, at det er en naturlig følge af principperne om offentlighed i retsplejen, at offentligheden bør orienteres om de sager, der verserer ved domstolene.

Under udvalgets drøftelser har det været anført, at man fra massemediernes side har væsentlig interesse i retslistor som et redskab til at finde de sager, man interesserer sig for.

På denne baggrund foreslår udvalget, at der indføres en hjemmel i retsplejeloven til administrativt at fastsætte regler om udarbejdelsen og bekendtgørelsen af retslistor. Udvalget finder, at der bør udarbejdes retslistor vedrørende alle typer af sager, dog med undtagelse af fogsedsager og skiftesager, idet offentlighedens interesse i disse sager normalt er meget begrænset. Der bør i retslistor bl.a. helt kort redegøres for, hvad den pågældende sag drejer sig om, jf. nærmere bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 28), nedenfor.

Udvalget foreslår for det andet, at der indføres en generel ordning for alle retter, hvorefter journalister

efter anmodning og mod betaling kan få tilsendt retslistor. Udvalget anfører, at det kan være belastende for en tiltalt eller en sagsøgt, at det fremgår af retslisten, hvad den pågældende er tiltalt eller sagsøgt for. Udvalget finder imidlertid, at dette er en nødvendig følge af princippet om offentlighed i retsplejen. Udvalget peger i den forbindelse på muligheden for i straffesager - hvis betingelserne herfor er opfyldt - at få nedlagt navneforbud allerede inden domsforhandlingen og dermed forhindre, at en tiltalts navn bliver offentliggjort.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 59-64 samt til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 28), og bemærkningerne hertil.

4. *Aktindsigt.*

4.1. *Gældende ret m.v.*

Parternes ret til aktindsigt.

Adgangen til aktindsigt i dokumenter, som er fremlagt i retten, og i retsbøger (herunder dombøger) reguleres af retsplejelovens § 41. Efter denne bestemmelse kan sagens parter som udgangspunkt få aktindsigt i retsbøgerne, herunder dombøgerne, samt i de dokumenter, som er blevet fremlagt i retten.

Efter retsplejelovens § 219 kan en domfældt altid forlange en udskrift af dommen.

Efter konkurslovens § 9 gælder reglerne i retsplejelovens § 41 også med hensyn til anmeldelser om betalingsstandsning og begæring om konkurs, akkordforhandling eller gældssanering, når anmeldelsen eller begæringen har været fremlagt i et retsmøde.

Efter dødsboskiftelovens § 114, stk. 3, finder reglerne i retsplejelovens § 41 også tilsvarende anvendelse med hensyn til dødsboers dokumenter.

Hovedreglen om adgangen til aktindsigt kan fraviges i visse særlige tilfælde, navnlig hvis det må frygtes, at en udskrift vil blive benyttet på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41, stk. 2. Udvalget nævner, at der i retspraksis er flere eksempler på, at aktindsigt i straffesager er blevet nægtet af denne grund, mens undtagelsesreglen sjældent bruges i civile sager. Der har dog været rejst spørgsmål om at bruge undtagelsesreglen i familieretlige sager, bl.a. med hensyn til børnesagkyndige erklæringer.

Det er fastslået i retspraksis, at når en straffesag er afsluttet, omfatter den dømtes ret til aktindsigt i med-

før af retsplejelovens § 41 kun de dokumenter (udover retsbøgerne), som retten fortsat besidder. Aktindsigt i de øvrige dokumenter gives af anklagemyndigheden efter reglerne i forvaltningsloven.

Udvalget anfører, det formentlig ikke forekommer i praksis, at fogedretterne nægter parter aktindsigt i en fogedsags dokumenter m.v. med henvisning til retsplejelovens § 41, stk. 2. Det samme gælder formentlig i skifteretterne, for så vidt angår konkurser, betalingsstandsninger og gældssaneringsager.

Massemedierne og andre.

Ud over sagens parter kan også andre, som har en retlig interesse heri, få aktindsigt i de dokumenter, som er blevet fremlagt i retten, og i retsbøgerne, jf. retsplejelovens § 41, stk. 1. I straffesager kan der dog først gives aktindsigt, når sagen er endt. Der er mulighed for at nægte aktindsigt i særlige tilfælde, navnlig hvis det må frygtes, at udskriften vil blive brugt på retsstridig måde, jf. retsplejelovens § 41, stk. 2, som er omtalt ovenfor.

I retspraksis er den omstændighed, at en dom har offentlig interesse, for journalisters vedkommende i visse tilfælde blevet sidestillet med retlig interesse, jf. betænkningen side 72-74.

Når journalister får aktindsigt, sker det i praksis oftest ved, at journalisten får mulighed for at læse dommen m.v. på dommerkontoret. Nogle retter lader fremmødte journalister gennemlæse anklageskriftet umiddelbart før eller ved begyndelsen af retsmødet. I sager af betydelig offentlig interesse sker det, at retterne producerer domsudskrifter i et større oplag.

Det er fast antaget i retspraksis, at pressen ikke har en sådan retlig interesse i en skyldners begæring om konkurs, akkordforhandling, anmeldelse af betalingsstandsning eller ansøgning om gældssanering, at journalister kan få oplysning herom ved at henvende sig til skifteretten.

4.2. Lovforslagets indhold.

Massemediernes almindelige interesse i sager, der behandles ved domstolene, kan efter retspraksis ikke betegnes som en retlig interesse som nævnt i retsplejelovens § 41. I praksis giver mange retter dog medierne aktindsigt i videre omfang, end det følger af loven.

Under hensyn til den vigtige samfundsmæssige funktion, som den offentlige omtale af retssager har, finder udvalget, at pressens arbejde med retssagerne bør lettes, hvis det ikke strider mod andre væsentlige interesser, herunder hensynet til privatlivets fred og til

retshåndhævelsens effektivitet. En meget vidtgående adgang til aktindsigt vil dog medføre væsentlige praktiske vanskeligheder med at afgrænse det materiale, som af hensyn til efterforskningen eller privatlivets fred ikke kan offentliggøres.

Udvalget finder på den anførte baggrund, at pressen bør have adgang til aktindsigt i videre omfang, end det følger af retsplejelovens § 41, og at dette bør finde udtryk i loven. Der bør endvidere ikke være noget til hinder for, at nogle retter som hidtil har »husaftaler« med journalister, der dagligt beskæftiger sig med retsstoffet, om aktindsigt i videre omfang end efter de foreslåede regler.

Udvalget finder, at de nærmere regler om pressens aktindsigt bør være forskellige alt efter, om der er tale om straffesager eller civile sager.

Der henvises til betænkningen side 79-80.

4.2.1. Aktindsigt i straffesager.

Efter lovforslaget vil retslisterne fremover skulle udformes således, at de kort oplyser, hvad sagerne drejer sig om, jf. pkt. 3 ovenfor. Dette er dog efter udvalgets opfattelse ikke tilstrækkeligt til, at pressen alene på grundlag heraf kan forhåndsomtale sagen forsvareligt eller kan vurdere, om sagen i øvrigt bør refereres.

Udvalget anfører, at de dokumenter, som i straffesager særligt kan være interessante for pressen *før domsforhandlingen*, er anklageskriftet, retsmødebegæringen (forhørsbegæringen) og allerede foreliggende retsbogsudskrifter.

Efter udvalgets opfattelse er anklageskrifter og retsmødebegæring den bedste introduktion til en straffesag. Heri findes en beskrivelse af forbrydelsen samt den sigtedes eller tiltaltes navn, adresse og cpr-nummer. Udvalget foreslår på den baggrund, at journalister forud for domsforhandlingen skal have mulighed for at læse og eventuelt få kopi af disse dokumenter. Udvalget finder, at det bør være en forudsætning, at den sigtede eller tiltalte forinden selv er gjort bekendt med sigtelsen/tiltalen, og at han - medmindre beskikkelse af en forsvarer i det pågældende tilfælde er obligatorisk - har haft lejlighed til at tage stilling til, om han ønsker at få beskikket en forsvarer. Tiltalte bør også have haft lejlighed til at tale med forsvareren og f.eks. tage stilling til, om der skal fremsættes begæring om navneforbud.

Udvalget foreslår, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om, på hvilket tidspunkt udlevering eller gennemsyn af anklageskriftet eller retsmødebegæringen kan ske.

Udvalget finder, at den foreslåede ordning ikke bør medføre, at der rettes henvendelse til eventuelle forurettede, som medierne ikke har kendskab til i forvejen. Udvalget foreslår derfor, at forurettede anonymiseres, inden medierne får adgang til anklageskriftet eller retsmødebegæringen.

Det foreslås endvidere, at dommeren (justitssekretæren) skal kunne nægte aktindsigt af egen drift eller på begæring af anklagemyndigheden eller forsvareren under de omstændigheder, som er nævnt i retsplejelovens § 41, stk. 2, det vil bl.a. sige, hvis der undtagelsesvis er begrundet frygt for, at aktindsigten vil blive brugt på retsstridig måde. Afgørelsen skal træffes ved kendelse.

Justitsministeriet er enig i udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

Justitsministeriet finder dog, at der ikke kun er behov for at sikre forurettedes, men også eventuelle vidners anonymitet, hvis deres identitet fremgår af anklageskriftet eller retsmødebegæringen.

Justitsministeriet agter på baggrund af udvalgets forslag, jf. betænkningen side 81, at udforme de administrative regler således, at medierne tre dage før domsforhandlingen eller retsmødet kan få mulighed for på dommerkontoret at læse eller få en kopi af anklageskriftet eller retsmødebegæringen, såfremt anklageskriftet eller retsmødebegæringen er blevet forkyndt for tiltalte/sigtede mindst en uge forinden. I tilfælde, hvor retsmødebegæringen eller anklageskriftet ikke forkyndes, men alene sendes som almindeligt brev, skal der være gået mindst en uge fra det tidspunkt, hvor den sigtede eller tiltalte må antages at have fået retsmødebegæringen eller anklageskriftet i hænde, dvs. 9 dage efter afsendelsen fra dommerkontoret. Hvis der længe inden udarbejdelsen af retsmødebegæring eller anklageskrift er blevet beskikket en forsvarer - f.eks. fordi der har været grundlovsforhør - skal pressen dog kunne få aktindsigt tre dage før domsforhandlingen eller retsmødet, hvis blot den sigtede eller tiltalte forinden har fået retsmødebegæringen eller anklageskriftet i hænde eller har fået den forkyndt.

Den foreslåede udvidelse af pressens adgang til aktindsigt i retsmødebegæring og anklageskrift medfører ikke ændringer i reglerne om, i hvilket omfang og på hvilken måde retssager kan omtales offentligt. F.eks. skal offentlig gengivelse af retsforhandlinger være objektiv og loyal, jf. retsplejelovens § 1017, og efter § 1017 b må forurettedes identitet ikke offentliggøres i sager om forbrydelser mod kønssædeligheden.

Der henvises til betænkningen side 80-82 og til lovforslagets § 1, nr. 2.

I straffesager er det efter gældende ret kun anklagemyndigheden, forsvareren og eventuelle beskikkede advokater, der kan få lov til at læse eller få kopi af retsbøgerne, før sagen er afsluttet.

Udvalget anfører, at en udvidelse af den personkreds, som har adgang til retsbøgerne, mens sagen verserer, i sig selv indebærer en risiko for misbrug og for en svækkelse af vidnebeviset. Retsbogen gengiver imidlertid kun det, der er foregået i retsmøderne, og disse har medierne som udgangspunkt lov til at overvære og referere. På den baggrund finder udvalget det mindre betænkeligt, at der på visse vilkår gives journalister m.v. adgang til at læse eller få kopi af retsbøgerne, selv om straffesagen endnu verserer.

Udvalget finder, at pressens adgang til retsbøgerne bør begrænses således, at aktindsigt er udelukket, hvis retsmødet er foregået for lukkede døre eller delvist lukkede døre. Hvis dørlukning alene er besluttet for at sikre ro og orden i retslokalet, bør der dog være adgang til aktindsigt, idet det i så fald er tilladt at referere retsmødet offentligt.

Udvalget foreslår, at aktindsigt i retsbøger skal kunne nægtes efter samme regler som for anklageskrifter og retsmødebegæring, jf. ovenfor.

Justitsministeriet kan i det væsentlige tilslutte sig udvalgets synspunkter. Justitsministeriet finder det dog rigtigst, at den udvidede adgang for journalister til at få aktindsigt i retsbøgerne først bør gælde efter, at den pågældende sag er afsluttet (dvs. når dommen er afsagt). Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 82-83 og til lovforslagets § 1, nr. 2.

Med hensyn til aktindsigt *under domsforhandlingen* anfører udvalget, at et indgående og korrekt referat af domsforhandlingen må forudsætte, at journalisten er til stede som tilhører under retsmødet. Selv om journalisten er til stede, kan det imidlertid være vanskeligt at følge med i mere komplicerede sager eller sager, hvor parterne samles omkring dommersædet for at forklare ud fra et rids eller et fotografi. I straffesager har parterne ofte udarbejdet hjælpebilag, f.eks. oversigter, der viser en selskabskonstruktion, eller skemaer, der viser den kronologiske rækkefølge af nogle begivenheder. Sådanne bilag og rids over gerningsstedet kan være en stor hjælp til at forstå forelæggelsen af sagen og de forklaringer, der afgives.

Udvalget foreslår, at journalister, der følger en rets-sag, får mulighed for at låne eventuelle hjelpebilag eller rids under retsmødet.

Udvalget finder, at retten i enkelte konkrete tilfælde på en parts eller et vidnes begæring eller af egen drift skal kunne nægte journalisten at låne de nævnte bilag. Der kan være behov herfor på grund af dokumentets karakter (f.eks. hvis det indeholder strengt fortrolige oplysninger, som pressen normalt ikke ville have adgang til, eller det ikke er praktisk muligt at lave flere eksemplarer af bilaget). Udlån kan efter udvalgets forslag også nægtes i de tilfælde, der er nævnt i retsplejelovens § 41, stk. 2, f.eks. hvis der er rimeligt begrundet frygt for, at bilagene vil blive anvendt på rets-stridig måde.

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overens-stemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 84-85 og til lovfor-slagets § 1, nr. 2.

Udvalget foreslår, at journalister *efter domsfor-handlingen* skal kunne få aktindsigt i retsboøger, her- under domme, under forudsætning af, at de betingel- ser, der i øvrigt gælder for aktindsigt - herunder som udgangspunkt, at det pågældende retsmøde ikke har været lukket helt eller delvist - er opfyldt. Udvalget anfører i den forbindelse på grundlag af en spørgeske- maundersøgelse, at mange dommere i dag ikke synes at være betænkelige ved at give journalister adgang til at læse eller få kopi af domme eller kendelser, der er afsagt i offentlige retsmøder.

Udvalget finder, at undtagelsesreglen i retsplejelov- ens § 41, stk. 2, bør finde tilsvarende anvendelse, mens man ikke finder grundlag for at anvende en så- dan ordning med forudgående høring af politimeste- ren, som der er hjemmel til at fastsætte efter bestem- melsen i retsplejelovens § 41, stk. 4. Udvalget foreslår i stedet - ligesom ved aktindsigt forud for domsfor- handlingen - at dommeren (justitssekretæren) af egen drift eller på begæring af anklagemyndigheden eller forsvareren skal kunne nægte aktindsigt i retsboøger, herunder domme, hvis der foreligger forhold som om- talt i retsplejelovens § 41, stk. 2. Dommeren (justits- sekretæren) vil dog naturligvis ikke være afskåret fra at høre politiet eller anklagemyndigheden, hvis han finder anledning hertil.

Udvalget forudsætter, at de almindelige kæreregler finder anvendelse.

Justitsministeriet er enig i udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udarbejdet i overensstem- melse hermed.

Sammenfattende omfatter den foreslåede adgang til aktindsigt for journalister m.v. følgende dokumenter:

- *Anklageskrift.*
- *Retsmødebegæring.*
- *Retsboøger*, når sagen er afsluttet, dog som hovedre- gel ikke, hvis det pågældende retsmøde har været holdt for lukkede døre.
- *Hjelpebilag* (f.eks. oversigter over komplicerede selskabskonstruktioner eller kronologiske oversig- ter) og *rids*, der bruges under domsforhandlingen.

Adgangen til aktindsigt omfatter ikke bevisforteg- nelsen, udskrift af retslige undersøgelser og bevis- handlinger, sagens øvrige dokumenter og synlige be- viser. Der kan således bl.a. ikke gives aktindsigt i *po- litirapporter, fotos af ofre, straffeattester og forakter* (dvs. tiltaltes tidligere domme m.v.) samt eventuelle *mental- eller personundersøgelser*.

Som nævnt ovenfor medfører den udvidede adgang til aktindsigt i straffesager ikke ændringer i reglerne om, i hvilket omfang og på hvilken måde pressen må referere retssager offentligt. Det kan nævnes, at det vil være strafbart at videregive oplysninger, som er frem- kommet i et offentligt (eller lukket) retsmøde, hvis vi- deregivelsen er i strid med bestemmelserne i straffelo- vens kapitel 27 om freds- og æreskrænkelser.

Der henvises til betænkningen side 85-86 og til lov- forslaget § 1, nr. 2.

4.2.2. Aktindsigt i civile sager.

Udvalget peger på, at civile retssager i modsætning til straffesager fortrinsvis er af privat eller forretnings- mæssig karakter. Begge parter vil ofte være interesse- rede i, at sagens nærmere omstændigheder ikke bliver »spredt« i offentligheden, i hvert ikke før domsfor- handlingen finder sted. En væsentlig udvidelse af pressens adgang til aktindsigt i disse sager vil kunne medføre, at flere sager i stedet vil blive behandlet ved voldgift, der foregår for lukkede døre.

Disse forhold er indgået i udvalgets overvejelser om behovet for at udvide pressens adgang til aktind- sigt i civile sager.

Udvalget finder ikke, at der bør gives journalister adgang til at læse eller få kopi af stævningen, svar- skriftet og eventuelle andre processkrifter. Det bør fortsat kun være den, der har en retlig interesse heri, som kan få aktindsigt i disse dokumenter.

Udvalget peger bl.a. på, at parterne normalt har fuld rådighed over en civil sag, og at det ikke ville være rimeligt, hvis andre gennem aktindsigt kunne skaffe sig viden om sager, som parterne eventuelt forliger eller hæver inden domsforhandlingen. Ved indledningen af

F. t. l. vedr. retsplejeloven

domsforhandlingen bliver sagen forelagt for retten, og sagens bilag bliver nævnt og eventuelt læst op. Hermed får journalister (og andre), som er til stede, de oplysninger, der stadig er relevante efter den »tilskæring« af sagen, som parterne normalt foretager inden domsforhandlingen.

Det vil dog stadig kunne være vanskeligt at følge med i mere komplicerede sager eller sager, hvori der indgår sagkyndige erklæringer, og hvor forklaringerne ofte tager udgangspunkt i sagens bilag. Udvalget finder ikke, at journalister bør have krav på aktindsigt i bilag, der anvendes under domsforhandlingen, men udvalget foreslår, at det præciseres i loven, at retten med parternes tilladelse kan give tilstedeværende journalister lov til under domsforhandlingen at låne en kopi af et eller flere bilag.

Udvalget foreslår endvidere, at journalister skal kunne få aktindsigt i retsbøgerne og i rettens supplerende redegørelser i tilfælde, hvor en såkaldt kort dom ankes, jf. retsplejelovens § 366 a, stk. 3. Retten til aktindsigt skal dog ikke gælde, hvis retsmødet har været helt eller delvist lukket, bortset fra tilfælde, hvor dørene alene er blevet lukket for at sikre ro og orden i retslokalet.

Den foreslåede ret til aktindsigt skal gælde både, mens sagen verserer, og efter, at den er afsluttet, og skal således også omfatte dombogen. Aktindsigt skal efter forslaget gennemføres ved, at journalisten får mulighed for at læse i retsbogen på dommerkontoret, eller ved, at journalisten får en udskrift af retsbogen.

Retten til aktindsigt i retsbogen betyder i tilfælde, hvor sagen sluttes med et indenretligt forlig, at journalister bl.a. kan få kendskab til den nøjagtige ordlyd af forliget.

Udvalget foreslår, at adgangen til aktindsigt i retsbøgerne ikke skal gælde i visse familieretlige sager, i sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og i sager om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke.

Udvalget finder herudover, at aktindsigt i retsbøgerne ligesom i straffesager bør kunne nægtes i de tilfælde, der fremgår af retsplejelovens § 41, stk. 2, jf. ovenfor.

Justitsministeriet kan i det væsentlige tilslutte sig udvalgets synspunkter. Justitsministeriet finder dog, at der først bør gives aktindsigt i retsbøger, når den pågældende sag er afsluttet (f.eks. ved dom, forlig eller fordi sagen hæves af en part), jf. pkt. 4.2.1 ovenfor om straffesager. Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 86-89 og til lovforslagets § 1, nr. 2.

4.2.3. *Aktindsigt i faged- og skiftesager.*

Udvalget foreslår ikke særlige regler om aktindsigt i faged- og skiftesager.

Udvalget anfører, at der ikke bør ske ændringer i den særlige bestemmelse i konkurslovens § 9, hvorefter kun den, der har retlige interesse heri, kan få aktindsigt i bl.a. konkursbegæringer. Udvalget bemærker, at navnlig offentliggørelse af en grundløs konkursbegæring kan volde den, begæringen er indgivet mod, ubodelig skade.

Justitsministeriet er enig i udvalgets synspunkter.

Der henvises til betænkningen side 89 og til pkt. 4.1. ovenfor.

5. *Dørlukning, referatforbud og navneforbud.*5.1. *Gældende ret m.v.**Dørlukning.*

Efter retsplejelovens § 29, stk. 1, er retsmøder som udgangspunkt åbne for offentligheden. Dette udslag af offentlighedsprincippet gælder både i civile sager og straffesager.

Princippet om åbne døre har navnlig til formål at medvirke til at sikre en retfærdig rettergang, jf. betænkningen side 95. Dette hensyn kan imidlertid i nogle nærmere angivne tilfælde vige for andre væsentlige hensyn, jf. retsplejelovens § 29, stk. 2-6. Retten kan således i både civile sager og straffesager undtagelsesvis beslutte, at et retsmøde skal holdes for lukkede døre, når hensynet til sædeligheden, ro og orden i retslokalet, statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det.

I civile sager kan dørene desuden lukkes, hvis offentlighedens tilstedeværelse vil tilføje nogen en uforudnøden krænkelse, herunder når forklaring skal afgives om forretnings- eller driftshemmeligheder.

I straffesager kan dørene lukkes, hvis sigtede eller tiltalte er under 18 år, samt undtagelsesvis i visse tilfælde, hvor særegne omstændigheder giver grund til at antage, at offentlighedens tilstedeværelse vil medføre fare for nogens sikkerhed eller vil tilføje nogen en uforudnøden krænkelse. Dørene kan også lukkes, hvis særegne omstændigheder giver grund til at antage, at offentlighedens tilstedeværelse på afgørende måde vil hindre sagens oplysning. Under domsforhandlinger kan retsmødet dog kun lukkes af den sidstnævnte grund i et meget begrænset omfang, som er nærmere angivet i bestemmelsen.

I de ovenfor nævnte tilfælde skal retten overveje, om det i stedet for dørlukning vil være tilstrækkeligt med et referat- og navneforbud, jf. retsplejelovens § 29, stk. 5.

I straffesager gælder endvidere, at dørene efter begæring lukkes under forurettedes forklaring i sager om voldtægt, incest m.v., jf. retsplejelovens § 29, stk. 6.

Der er herudover mulighed for dørlukning ved retsmøder i Den Særlige Klageret (retsplejelovens § 49, stk. 5), når der afhøres personer, som ikke har pligt til at afgive vidneforklaring (retsplejelovens § 173, stk. 2), når retten mægler forlig i civile sager (retsplejelovens § 269) og i værgemålssager (retsplejelovens § 462, stk. 1). Retsmøder i ægteskabssager, forældremyndighedssager, faderskabssager og sager om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke holdes altid for lukkede døre (retsplejelovens §§ 453, 456 o, og 475 g, stk. 1).

Retsmøder i fogedretten antages som udgangspunkt at være åbne for offentligheden på samme måde som i civile sager. Det samme gælder retsmøder i skifteretten, når der behandles en tvist, samt bl.a. ved møder i et konkursbo efter, at der er afsagt konkursdekret, jf. betænkningen side 106 sammenholdt med side 70. Der kan også henvises til bestemmelsen i dødsboskiftelovens § 114, stk. 1 (modsnætningsvis).

Trykt retspraksis om dørlukning er sparsom, og kendelserne er som regel konkret begrundede.

I betænkningen redegør udvalget for resultaterne af nogle undersøgelser, som udvalget har fået foretaget af, hvor ofte retsmøder holdes for lukkede døre, jf. betænkningen side 101-106. Udvalget anfører bl.a., at dørlukning kun sker i en lille procentdel af alle retsmøder, men at dørene oftere lukkes i sager, der omtales i massemedierne, end i retssager generelt.

Referatforbud og navneforbud.

Efter retsplejelovens § 31, stk. 2, er det forbudt offentligt at referere forhandlinger, der er foregået under et lukket retsmøde, medmindre dørene alene er blevet lukket for at sikre ro og orden i retslokalet. Selv om der er truffet beslutning om dørlukning, kan retsformanden give personer, der ikke har noget med sagen at gøre, adgang til at overvære retsmødet, og forbudet mod at referere offentligt gælder så også for disse personer, som desuden heller ikke må referere forhandlingerne over for personer, der ikke har haft adgang til retslokalet.

Retsplejelovens § 31, stk. 3, indeholder endvidere en generel bestemmelse vedrørende referatforbud i straffesager, der holdes for åbne døre. Der kan efter

begæring fra værgen eller kommunen nedlægges forbud mod offentligt at referere forhandlingerne i retten (referatforbud), hvis sigtede er under 18 år. Der kan endvidere nedlægges referatforbud, hvis offentlig gengivelse af forhandlingerne kan skade sagens oplysning, eller hvis der er grund til at antage, at offentlig gengivelse vil medføre fare for nogens sikkerhed eller vil tilføje nogen en ufornøden krænkelse.

Retsplejelovens § 31, stk. 3, indeholder desuden bestemmelse om adgangen til at nedlægge et såkaldt navneforbud i straffesager. Hvis det begæres, og ingen offentlig interesse findes at tale herimod, kan retten nedlægge forbud mod at referere navn, stilling eller bopæl eller på anden måde offentliggøre sigtedes (tiltaltes) eller andre involverede personers identitet.

Udover den generelle regel i § 31, stk. 3, indeholder retsplejeloven bestemmelser om helt eller delvist referatforbud i visse særlige tilfælde, f.eks. ved afhøring af vidner trods vidnefritagelsesgrund (retsplejelovens § 173, stk. 2) og i sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse (retsplejelovens § 473, hvorefter det kan bestemmes, at der ved offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten ikke må ske offentliggørelse af navn m.v. for nogen af de personer, der er nævnt under sagen). Der henvises i øvrigt til betænkningen side 98-99.

Et navneforbud er efter retspraksis reelt et forbud mod at beskrive den pågældende på en sådan måde, at vedkommendes identitet derved eller i samspil med andre oplysninger afsløres for andre end en helt snæver kreds af personer, jf. betænkningen side 113 samt Asbjørn Jensen og Bitte Dyrbergs redegørelse i Anklagemyndighedens Årsberetning 1989, side 88ff.

Retten kendelse om at nedlægge referatforbud eller navneforbud kan ikke kæres, og den sparsomme trykte retspraksis giver derfor næppe et dækkende billede af, i hvilke tilfælde der nedlægges referatforbud og navneforbud, jf. betænkningen side 107-108.

I betænkningen redegør udvalget for resultaterne af nogle undersøgelser, som udvalget har fået foretaget af, hvor ofte der nedlægges referatforbud og navneforbud, jf. betænkningen side 101-106. Udvalget anfører bl.a., at sådanne forbud kun nedlægges i en lille procentdel af alle sager, men at det formentlig kan konkluderes, at der oftere nedlægges navneforbud i sager, som massemedierne interesserer sig for, end i sager generelt.

I retspraksis er der eksempler på, at journalister er blevet dømt for overtrædelse af et navneforbud, selv om journalisterne ikke var klar over, at der var nedlagt navneforbud. I betænkningen (side 108) omtales en

dom fra Østre Landsret, som er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 341, og hvor der var nedlagt navneforbud i lukkede retsmøder under efterforskningen. Landsretten fandt, at de pågældende journalister, som vidste, at de sigtede var blevet meldt til bagmandspolitiet, havde handlet uagtsomt ved ikke at undersøge, om der var blevet nedlagt navneforbud under efterforskningen.

5.2. Lovforslagets indhold.

Dørlukning og referatforbud.

Udvalget finder det nødvendigt, at de hensyn, som ligger bag reglerne om dørlukning og referatforbud, kan tilgodeses. Det gælder selv i sager, hvor offentlighedens interesse i at få information kan siges at være særligt tungt, f.eks. i sager om forbrydelser i offentlig tjeneste eller sager om forbrydelser mod det offentlige.

Udvalget finder, at de gældende regler om dørlukning og referatforbud bør opretholdes. Udvalget foreslår dog nogle sproglige og redaktionelle ændringer af bestemmelserne.

Udvalget anfører, at det er væsentligt, at man i retternes praksis er opmærksom på de muligheder, som retsplejeloven giver for at differentiere indskrænkningerne i offentlighedens adgang til at følge en sag. Udvalget peger bl.a. på bestemmelsen i lovens § 29, stk. 5, hvorefter dørlukning ikke må ske, hvis det er tilstrækkeligt at anvende bestemmelserne om referatforbud og navneforbud.

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udarbejdet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 110-112 og til lovforslagets § 1, nr. 1 (§§ 29-30 b).

Navneforbud.

Efter retsplejelovens § 31, stk. 3, skal der nedlægges navneforbud, hvis der fremsættes anmodning herom, og ingen offentlig interesse findes at tale herimod. Det er ikke nødvendigt for at nedlægge navneforbud, at en omtale i pressen vil tilføje den pågældende en uforholdsmæssig krænkelse. Udvalget peger på, at retsplejeloven og lovens forarbejder ikke indeholder mere præcise angivelser af, hvordan den offentlige interesse skal vægtes i forhold til hensynet til sigtede (tiltalte) eller andre involverede personer. Der er således overladt et betydeligt skøn til domstolene.

Udvalget vurderer praksis ved domstolene således, at der skal være tungtvejende grunde, før man nægter at nedlægge navneforbud, jf. betænkningen side 113.

Udvalget finder, at domstolene fortsat i hver sag må veje den enkeltes interesse i at få nedlagt et navneforbud op mod den offentlige interesse i at kunne få oplyst den pågældendes identitet. Udvalget foreslår imidlertid, at det i loven angives nærmere, hvilke forhold der kan tale imod nedlæggelse af navneforbud. Udvalget foreslår endvidere, at navneforbud kun skal kunne nedlægges, hvis afsløring af den pågældendes identitet vil udsætte nogen - vedkommende selv eller f.eks. dennes familie - for en unødvendig krænkelse, jf. nærmere herom bemærkningerne til den foreslåede § 31.

Justitsministeriet er enig i disse forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed, jf. § 1, nr. 1 (§ 31, stk. 1 og 3).

Udvalget anfører, at straffesager undertiden kan udvikle sig sådan i tiden mellem de første retsmøder (om efterforskningsskridt) og domsforhandlingen, at et navneforbud, som er nedlagt på et tidligt tidspunkt, bør ophæves undervejs. Udvalget foreslår, at der i loven indføres en udtrykkelig hjemmel hertil.

Justitsministeriet er enig i dette forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed, jf. § 1, nr. 1 (§ 31 a, stk. 2).

Udvalget har i forbindelse med afgivelsen af betænkningen over for Justitsministeriet peget på, at der efter, at udvalget har afsluttet sit arbejde, er afsagt to kendelser vedrørende navneforbud af henholdsvis Vestre og Østre Landsret. Kendelserne drejer sig om, hvorvidt der kan nedlægges navneforbud uden tilslutning til et ordinært retsmøde, f.eks. domsforhandling. Udvalget anfører, at de to kendelser er modstridende, og at gældende ret nu må anses for uafklaret, indtil der foreligger en afgørelse fra Højesteret.

De pågældende kendelser er nærmere omtalt i udvalgets skrivelse af 6. marts 1997 til Justitsministeriet. Skrivelsen er medtaget som bilag 1 til lovforslaget.

Et flertal (8 medlemmer) anbefaler, at retstilstanden afklares ved, at der i retsplejeloven indsættes en bestemmelse om, under hvilke retsmøder der kan nedlægges navneforbud.

Et mindretal (6 medlemmer) mener, at der ikke bør drages nogen konsekvens af de refererede kendelser i forhold til udvalgets forslag om retslistes og aktindsigt, før en afgørelse fra Højesteret foreligger.

Justitsministeriet kan tiltræde flertallets forslag om, at det afklares i loven, hvornår der kan nedlægges navneforbud. Det foreslås, at navneforbud skal kunne nedlægges allerede under sagens efterforskning i et retsmøde, der afholdes alene med henblik på at tage stilling til en anmodning herom.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 31 a, stk. 1).

Udvalget har endvidere drøftet, om der bør kunne nedlægges navneforbud vedrørende juridiske personer (f.eks. et aktieselskab). Den gældende bestemmelse om navneforbud er i retspraksis i enkelte tilfælde blevet brugt på juridiske personer, selv om hjemlen hertil ikke fremgår udtrykkeligt af loven.

Halvdelen af udvalgets medlemmer (formanden og 6 medlemmer) finder, at der bør være mulighed for at nedlægge navneforbud vedrørende juridiske personer, når de skærpede betingelser for navneforbud, som udvalget er enigt om at foreslå, giver grundlag for det. Disse medlemmer bemærker dog, at der ikke er de samme hensyn at tage til juridiske personer som til fysiske personer. På den baggrund, og da det kan være vanskeligt at referere en sag vedrørende en juridisk person uden at omtale denne på en måde, så den vil kunne identificeres, foreslår de nævnte medlemmer en særlig bestemmelse, hvorefter et navneforbud vedrørende en juridisk person er begrænset til et forbud mod offentlig gengivelse af adresse og navn (herunder binavne og kaldenavne).

Den anden halvdel af udvalgets medlemmer finder, at der ikke bør kunne nedlægges navneforbud vedrørende juridiske personer. Disse medlemmer peger på, at formålet med et navneforbud er at beskytte privatlivets fred m.v., ikke at beskytte forretningsmæssige interesser. Disse medlemmer finder, at en juridisk person som sådan påkalder sig offentlighedens interesse, hvis den sættes i forbindelse med straffbare forhold - det gælder i hvert fald selskaber, der driver en større virksomhed eller er børsnoterede.

Justitsministeriet finder ikke, at det bør være udelukket at nedlægge navneforbud vedrørende juridiske personer. Efter Justitsministeriets opfattelse vil der med en begrænsning af forbudet til kun at omfatte offentlig gengivelse af navn og adresse være taget tilstrækkeligt hensyn til, at det skal være muligt for medierne at referere en sag på en forsvarlig måde. Lovforslaget er på den baggrund udformet i overensstemmelse med det forslag, som er fremsat af den førstnævnte halvdel af udvalget, jf. lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 31, stk. 2). Et navneforbud efter den foreslåede bestemmelse vil ikke være til hinder for, at journalisten nævner, hvilken form for virksomhed den juridiske person udøver, f.eks. »eksportvirksomhed«.

Udvalget har endvidere drøftet spørgsmålet om journalisters overtrædelse af navneforbud, der er bestemt i et lukket retsmøde.

Et flertal (8 medlemmer) finder, at journalisterne fortsat selv må undersøge, om der er nedlagt navneforbud. Det må som hidtil bero på en konkret vurdering, om en journalist har handlet uagtsomt ved ikke at undersøge navneforbudsspørgsmålet. Disse medlemmer anfører, at en journalist, som er bekendt med, at en sag efterforskes af politiet, bør forhøre sig om, hvorvidt der er nedlagt navneforbud.

Et mindretal (6 medlemmer) anfører, at overtrædelse af navneforbud af principielle grunde ikke bør kunne straffes, hvis den, som har overtrådt forbudet, hverken har fået navneforbudet kundgjort fra retten eller har haft mulighed for at overvære det retsmøde, hvor forbudet blev bestemt. For at gøre det lettere for journalister m.v. selv at undersøge, om der er nedlagt navneforbud, foreslår mindretallet, at der etableres et centralt register, hvor journalister kan få oplysning om nedlagte navneforbud i verserende sager i alle retskredse.

Det ovenfor nævnte flertal i udvalget finder ikke, at der bør etableres et centralt register for navneforbud. Flertallet anfører, at et sådant register vil kunne medføre en øget medieinteresse for sager med navneforbud, og at dette vil stride mod formålet med at nedlægge navneforbud.

Retsplejerådet har i sin udtalelse om betænkningen peget på den mulighed, at det med henblik på afgrænsning af det straffbare område ved overtrædelse af navneforbud beskrives nærmere i retsplejeloven, i hvilket omfang journalister har pligt til at undersøge, om der er nedlagt navneforbud, inden en sag omtales.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil et centralt register for navneforbud i sig selv kunne medføre en særlig medieinteresse for sager med navneforbud. Som anført af udvalgets flertal vil dette stride mod formålet med navneforbud.

Justitsministeriet finder, at det som foreslået af Retsplejerådet i stedet bør fastlægges nærmere i loven, på hvilken måde journalister m.v. skal undersøge, om der er nedlagt navneforbud.

Det foreslås på denne baggrund at udforme straffebestemmelsen vedrørende navneforbudsreglerne således, at overtrædelse af et navneforbud alene kan straffes, hvis journalisten, da han offentliggjorde sigtedes (tiltaltes) identitet, vidste, at der var nedlagt navneforbud, eller vidste eller burde vide, at det forhold, som journalisten omtalte, blev efterforsket af politiet og/eller verserede som en straffesag ved retten. Det foreslås, at journalisten ikke kan straffes, hvis han inden offentliggørelsen har spurgt hos retten, anklagemyn-

digheden eller politiet, om der var nedlagt navneforbud.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 32 b, stk. 2).

Der henvises om navneforbudsspørgsmålet i det hele til betænkningen side 113-116.

6. Massemediernes ret til at udtale sig om og kære afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud.

6.1. Gældende ret m.v.

Massemediernes har efter de gældende regler i retsplejeloven ikke ret til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse om dørlukning eller nedlægger referatforbud eller navneforbud.

Efter retsplejelovens § 30, stk. 1, skal rettens beslutning om at lukke dørene træffes ved kendelse. I straffesager kan rettens beslutninger om dørlukning kæres, mens kendelser, der går ud på, at dørene skal lukkes, ikke kan kæres i civile sager. Rettens nægtelse af at nedlægge referatforbud eller navneforbud kan kæres, mens afgørelser, der går ud på at nedlægge referatforbud eller navneforbud, ikke kan kæres eller ankes, jf. retsplejelovens § 31, stk. 3.

Kære kan efter de generelle regler i retsplejelovens §§ 393 og 968, stk. 1, indgives af enhver, over for hvem en kendelse eller beslutning indeholder en afgørelse. Domstolene har afvist at behandle journalisters kære af kendelser om dørlukning i straffesager under henvisning til, at kendelserne ikke indeholdt en afgørelse i forhold til journalisterne, jf. betænkningen side 106-107.

6.2. Lovforslagets indhold.

Udvalget fremhæver, at massemediernes omtale af, hvad der foregår i retssalene, er en forudsætning for reel offentlighed i retsplejen.

Udvalget anfører, at anklager og forsvarer i straffesager som regel er enige om at ønske dørlukning m.v. Dette medfører efter udvalgets opfattelse en risiko for, at det ikke overvejes nøje, om betingelserne for dørlukning m.v. er opfyldt. Den begrænsede kæreadgang indebærer også en risiko for, at de enkelte retters praksis kan være meget forskellig.

Udvalget foreslår, at massemediernes tillægges ret til at *udtale sig*, inden retten træffer afgørelse om dørlukning, referatforbud eller navneforbud. Udvalget anfører, at en sådan ret for mediernes repræsentanter til at udtale sig vil sikre, at der kommer synspunkter frem, som kan give retten bedre mulighed for at vur-

dere, om eller i hvilket omfang offentlighedsprincippet bør fraviges i den konkrete sag.

Udvalget foreslår endvidere, at massemediernes gives adgang til over for retten at fremsætte begæring om *ophævelse* af referatforbud og navneforbud.

Udvalget finder endelig, at der bør gives massemediernes adgang til som udgangspunkt at *kære afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud* (herunder også rettens nægtelse af at ophæve et referatforbud eller navneforbud, jf. ovenfor). Udvalget anfører, at en kæreadgang for pressen navnlig skal skabe mulighed for at få fastlagt nogle generelle retningslinjer og dermed en mere ensartet praksis ved de enkelte retter. Efter udvalgets opfattelse vil en kæreadgang for pressen sandsynligvis også medføre, at afgørelser om dørlukning m.v. bliver begrundet mere fyldestgørende.

Udvalget foreslår dels, at de gældende indskrænkninger i kæreadgangen for så vidt angår dørlukning, referatforbud og navneforbud ophæves, dels at der gives massemediernes repræsentanter adgang til at kære rettens afgørelser herom.

Den foreslåede ophævelse af de gældende indskrænkninger i kæreadgangen indebærer, at også sagens parter vil kunne kære alle afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud. Parterne vil dog efter udvalgets forslag - i modsætning til bl.a. massemediernes - som hovedregel ikke kunne kære afgørelser i de straffesager, der som hovedregel ikke kan ankes, jf. retsplejelovens § 968, stk. 3. I civile sager vil parterne ikke efter domsafsigelsen kunne kære afgørelser, der er truffet under sagen, jf. retsplejelovens § 390.

Udvalget finder, at det ved afgørelser om dørlukning bør være en betingelse for massemediernes kæreadgang, at det pågældende medie var repræsenteret under det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet om dørlukning.

Udvalget anfører, at de almindelige kæreregler bør gælde for massemediernes kæremål. De indskrænkninger i kæreadgangen, der gælder for enhver, som ikke er part i sagen, bør også gælde for mediernes.

Efter udvalgets opfattelse bør det i de enkelte tilfælde være op til domstolene at afgøre, om en kærende har den fornødne retlige interesse i at få kæremålet påkendt. Det anføres i betænkningen, at kære af afgørelser om *navneforbud* i hvert fald vil have retlig interesse, indtil der er afsagt endelig dom. Det kan være af retlig interesse at kære et *referatforbud* også efter, at der er afsagt endelig dom, idet referatforbud ikke automatisk ophæves ved domsafsigelsen.

Udvalget anfører, at man efter nøje overvejelse finder det afgørende, at den, der skal afgive forklaring for lukkede døre, kan regne med, at dørlukningen står ved magt i den forstand, at en eventuel omgørelse i appelinstanten ikke medfører, at medierne lovligt vil kunne referere den forklaring, der er afgivet, og ikke medfører, at medierne efterfølgende kan få aktindsigt i samme omfang, som hvis retsmødet var blevet holdt for åbne døre.

Udvalgets forslag er derfor udformet således, at omgørelse af en kendelse om dørlukning ikke skal have betydning for det retsmøde, der er afholdt. Dette indebærer ikke, at massemedierne ikke har en retlig interesse i at få prøvet afgørelser om dørlukning, idet formålet med kæreangangen er at få fastlagt nogle generelle retningslinjer til vejledning for de involverede.

Udvalget finder, at massemediers kæremål vedrørende dørlukning m.v. kun helt undtagelsesvis bør tillægges opsættende virkning, idet kæreangangen som ovenfor nævnt navnlig har til formål at give massemedierne mulighed for generelt at øve indflydelse på domstolens vurdering af, hvornår det er rimeligt at begrænse offentlighedens adgang til at følge en sag på denne måde.

Justitsministeriet er enig i udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Justitsministeriet finder dog, at massemedierne bør være underlagt samme begrænsning som sagens parter i adgangen til at kære afgørelser om dørlukning m.v. i sager, der behandles af landsretten som 2. instans, jf. lovforslagets § 1, nr. 13, der indebærer, at disse kæremål kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Det bemærkes, at dommeren i medfør af de almindelige regler om procesledelse, jf. retsplejelovens kapitel 16, bestemmer, hvornår et spørgsmål er tilstrækkeligt behandlet. Dommeren vil inden for rammerne af disse regler endvidere kunne bestemme, på hvilken måde de tilstedeværende medierepræsentanter kan fremkomme med deres synspunkter, før der træffes afgørelse om dørlukning m.v.

Er der mange journalister til stede, vil det for at undgå, at behandlingen af det pågældende spørgsmål trækker unødigt i langdrag, f.eks. kunne bestemmes, at medierepræsentanternes synspunkter skal fremføres af en enkelt journalist med mulighed for, at de øvrige journalister kan supplere med eventuelle yderligere synspunkter.

Forslaget indebærer, at massemedierne får en ret til at udtale sig samt en kæreangang, som andre, der er til stede som tilskuere ved et retsmøde, ikke får. I nogle

høringssvar og i den offentlige debat om udvalgets betænkning er der stillet spørgsmål ved, om denne »forskelsbehandling« er rimelig, og der er også blevet peget på risikoen for, at medierne kommer til at involvere sig som en slags parter i de konkrete sager.

Justitsministeriet er enig i, at det kan give anledning til væsentlig tvivl, om der bør indføres kæreangang m.v. alene for massemedierne. Overvejelser om en bredere kæreangang m.v. rejser imidlertid en række principielle og praktiske spørgsmål, der må indgå i det generelle reformarbejde vedrørende retsplejen, som Retsplejerådet er i gang med. I forbindelse med dette lovforslag er alternativet til at gennemføre udvalgets forslag således ikke at udvide kæreangangen m.v. yderligere, men at opretholde de gældende regler indtil videre.

Forslaget om kæreangang m.v. for massemedierne er fremsat af et enkelt udvalg. Justitsministeriet har bl.a. i lyset heraf fundet det rigtigt at medtage forslaget, også under hensyn til, at hovedformålet med at tillægge medierne beføjelse på dette område vil være at sikre, at det generelle hensyn til offentlighedsprincippet indgår i domstolens vurdering af, hvornår det er rimeligt at begrænse offentlighedens adgang til at følge en sag. Efter Justitsministeriets opfattelse bør de foreslåede regler herefter virke en tid, således at der kan indhøstes erfaringer med deres anvendelse i praksis og deres betydning for afviklingen af retssager med stor medieinteresse.

Der henvises til betænkningen side 118-122 og til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 29 c, stk. 1, § 30 b og § 31 a, stk. 1 og 2), 7, 8 og 10-13.

7. Optagelse af billeder og lyd samt tegning.

7.1. Gældende ret m.v.

Efter retsplejelovens § 31, stk. 4, er det forbudt at fotografere eller tegne i retssalen under et retsmøde, medmindre dommeren i det enkelte tilfælde tillader det. I tilfælde, hvor retten har tilladt fotografering m.v., kan det endvidere ved kendelse forbydes offentligt at gengive billeder fra retsmødet.

I praksis anses filmoptagelse, herunder både direkte og forskudt TV-transmission, for omfattet af forbudet mod fotografering.

Udvalget anfører, at der formentlig yderst sjældent gives tilladelse til at fotografere eller filme under et retsmøde. Dommerforeningen har dog for et par år siden indgået aftale om TV-optagelse af enkelte domsforhandlinger, hvor alle involverede på forhånd har accepteret det.

Fotografering m.v. i retsbygningen er ikke omfattet af forbudet i retsplejelovens § 31, stk. 4. Udvalget nævner, at nogle retter i deres egenskab af administratorer af bygningerne har forbudt fotografering i retsbygningen med henvisning til ordensmæssige hensyn.

Retten må i straffesager kun optage en forklaring på bånd, hvis den afhørte forinden er gjort bekendt hermed, jf. retsplejelovens § 754, jf. § 751, stk. 3. Retsplejeloven indeholder ikke andre bestemmelser om lydoptagelse i retten, men i retspraksis har man sidestillet journalisters og andres brug af båndoptager med fotografering m.v., jf. betænkningen side 125. Dette indebærer, at båndoptagelse m.v. i retslokalet ikke må ske uden rettens tilladelse.

Udvalget anfører, at det formentlig sker yderst sjældent, at retterne tillader journalister eller andre at optage retsmøder på bånd. Det er også yderst sjældent, at domstolene selv optager afhøringer m.v. på bånd.

Der henvises til betænkningen side 125-127.

7.2. Lovforslagets indhold.

Udvalget anfører, at massemediernes informationsformidling efterhånden i vidt omfang bygger på audiovisuelle udtryksformer (fotografier, radio og fjernsyn m.v.), og at det må forventes, at dette fremover vil ske i et endnu videre omfang. De gældende regler i retsplejeloven begrænser således massemediernes muligheder for i retsreportager at bruge formidlingsformer, som offentligheden i øvrigt er vant til. Heroverfor står navnlig hensynet til en rolig afvikling af retssagen og hensynet til de involverede personer.

Udvalget har i lyset heraf overvejet spørgsmålet om at udvide pressens adgang til tegning og optagelse af billeder og lyd i retssale og i retsbygninger.

Billed- og lydoptagelse under retsmøder.

Udvalget finder, at retsmøder af offentlig interesse så vidt muligt bør kunne omtales i massemediernes på den samme måde, som andre begivenheder af offentlig interesse bliver gengivet, men at der må sættes visse grænser af hensyn til bl.a. parter og vidner.

Udvalget anfører, at det i visse sager vil kunne være rimeligt og forsvarligt at tillade, at der optages billeder og lyd fra retsmøderne. Det gælder navnlig i civile sager, der har historisk eller principiel betydning, og hvor der ikke er særlige hensyn at tage til parter og vidner - f.eks. sager, hvor det offentlige er part, eller sager, hvor parterne er indforståede med at blive filmet. Udvalget finder også, at retterne bør være opmærksomme på muligheden for at tillade billed- og lydoptagelse af dele af retsmøderne.

Udvalget anfører endvidere, at det vil være befordrende for den daglige nyhedsformidling, hvis der gives tilladelse til at optage og offentliggøre »genrebilleder« fra retssalen, dvs. billeder, der kan danne baggrund for en retsreportage uden at være en del af referatet af retshandlingen.

»Genrebilleder« kan efter udvalgets opfattelse navnlig tænkes optaget inden retsmødets start og under domsafsigelsen. Efter udvalgets opfattelse vil det næppe krænke de »professionelle« (dommere, advokater, anklagere m.v.) og formentlig heller ikke almindelige tilhørere, at der offentliggøres »genrebilleder«, som er optaget inden retsmødets start. For vidner og parter vil det derimod som regel være belastende at få sit billede gengivet i massemediernes i forbindelse med omtalen af en retssag. Billeder af lægdommere i straffesager og af forurettede i sædelighedssager vil ikke lovligt kunne gengives i medierne, jf. retsplejelovens §§ 1017 b og c.

Offentliggørelse af »genrebilleder«, der er optaget under domsafsigelsen, vil efter udvalgets opfattelse næppe heller krænke dommere, advokater, anklagere m.v. og almindelige tilhørere. Det vil derimod afhænge af sagens karakter, om parterne oplever fotografering m.v. som belastende. Det vil de efter udvalgets opfattelse ofte ikke gøre i civile sager, medmindre der er tale om følelsesbetonede sager. Udvalget finder derimod, at fotografering m.v. under domsafsigelsen i straffesager let vil blive sensationspræget, og at der her må tages hensyn til, at et navneforbud som udgangspunkt ikke gælder efter domsafsigelsen.

Udvalget finder, at retten i alle tilfælde bør sikre, at et retsmøde kan afvikles med den ro og koncentration, som er nødvendig. Der peges bl.a. på den mulighed, at en tilladelse til fotografering m.v. i visse tilfælde gives til enkelte repræsentanter for de tilstedeværende massemedier, som så selv må aftale en fælles brug af optagelserne.

Udvalget anfører, at retten generelt også bør være opmærksom på princippet i retsplejelovens § 182, hvorefter vidner som udgangspunkt ikke må høre forklaringer, som afgives af parter, andre vidner eller syns- og skønsmand.

Udvalgets flertal (12 medlemmer) anfører bl.a., at frygten for, at en øget adgang til billed- og lydoptagelse under retsmøder vil kunne medføre en ukontrollabel udvikling med dårligere presseetik og negativ indflydelse på afviklingen af retsmøder til følge, bør tages alvorligt.

Flertallet finder, at optagelse af billeder og/eller lyd i retssale som hidtil kun bør kunne ske med rettens til-

ladelse. Flertallet finder, at rettens afgørelse bør træffes, efter at parterne og repræsentanterne for det eller de pågældende medier har haft lejlighed til at udtale sig. Begrænsningen i adgangen til billed- og lydoptagelse bør efter flertallets opfattelse gælde for alle retsmøder, herunder møder, der holdes uden for den normale retssal, f.eks. såkaldte åstedsforretninger og udgående fogedforretninger.

Efter flertallets opfattelse bør retterne give tilladelse til billed- og lydoptagelse i det omfang, som udvalget har været enig om at anbefale, jf. ovenfor.

Flertallet foreslår, at rettens afgørelse altid skal træffes ved kendelse, således at afgørelsen skal begrundes. Flertallet foreslår endvidere, at de almindelige kæreregler i retsplejelovens §§ 393 og 968 skal finde anvendelse. Det betyder, at også de pågældende massemedier vil kunne kære rettens afgørelser.

Et mindretal (2 medlemmer) finder, at forbudet mod billed- og lydoptagelse uden rettens tilladelse er i strid med princippet om offentlighed i retsplejen. Man bør sikre mod eventuelt misbrug, men mindretallet finder det bedre, at dette gøres ved at åbne mulighed for, at retten i det enkelte tilfælde ved kendelse kan begrænse adgangen til billed- og lydoptagelse.

Justitsministeriet kan i det væsentlige tilslutte sig de synspunkter, som er fremsat af det samlede udvalg med hensyn til, i hvilke tilfælde massemedierne bør tillades at foretage billed- og lydoptagelse, herunder også direkte transmission. Gennemføres lovforslaget, vil retstilstanden være følgende:

I *straffesager* gives der kun helt undtagelsesvis tilladelse til at optage eller transmittere billeder og lyd. Tilladelsen bør således *alene* gives i helt særlige og meget omtalte sager, navnlig mod personer, der er tiltalt for forhold begået i offentlig tjeneste. Der bør i disse undtagelsestilfælde alene gives tilladelse til at optage »genrebilleder«, jf. ovenfor. Det forudsættes således, at der i intet tilfælde gives tilladelse til billed- og lydoptagelse af tiltaltes eller vidners forklaringer. Genrebilleder optages, før domsforhandlingen starter eller under domsafsigelsen. Tilladelsen til at optage sådanne genrebilleder kan alene omfatte billeder af den (de) juridiske dommer(e) - f.eks. under oplæsningen af dommen - samt eventuelt tillige af anklageren og forsvareren. Tilladelsen vil dog også kunne omfatte fotografering af den tiltalte, men dette må altid forudsætte, at tiltalte er indforstået hermed.

I *civile sager* bør der *alene* gives tilladelse til at optage eller transmittere billeder og lyd, hvis alle involverede på forhånd er indforstået hermed, og i principielle sager, hvor det offentlige er part. I de sidst-

nævnte sager gives der alene tilladelse til at optage »genrebilleder«, jf. ovenfor vedrørende straffesager, samt eventuelt til at optage dele af advokaternes forelæggelse af sagen og deres afsluttende bemærkninger (procedure). Der vil således ikke kunne gives tilladelse til billed- og lydoptagelse af parts- og vidneforklaringer. En tilladelse til billed- og lydoptagelse vil alene kunne omfatte billeder af de professionelle aktører, dvs. dommer og advokater. Tilladelsen vil dog også kunne omfatte fotografering af en part, men kun såfremt denne er indforstået hermed.

Justitsministeriet kan tiltræde de yderligere synspunkter og forslag, som er fremsat af udvalgets flertal, herunder at personer, der afgiver forklaring under retsmødet, skal gøres bekendt med, at der optages billeder og lyd, samt, at rettens afgørelse skal træffes ved kendelse.

Lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I overensstemmelse med udvalgets anbefaling (betænkningen side 134) agter Justitsministeriet at tage initiativ til en fornyet vurdering af reglerne om billed- og lydoptagelse, når de foreslåede regler har været i kraft i nogle år.

Der henvises til betænkningen side 129-134 og til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 32).

Billed- og lydoptagelse i retsbygninger.

Udvalget finder ikke, at der er behov for at udvide forbudet mod lydoptagelse under retsmøder til at gælde i retsbygningerne i øvrigt.

For så vidt angår billedoptagelse finder halvdelen af udvalget (formanden og 6 medlemmer), at de hensyn, der kan begrunde et forbud mod billedoptagelse under retsmøder, jf. ovenfor, også kan begrunde et forbud mod billedoptagelse i retsbygningen. Disse medlemmer foreslår på den baggrund, at det bestemmes i loven, at billedoptagelse kun kan ske med rettens tilladelse.

Et mindretal (6 medlemmer) anfører bl.a., at et *generelt* forbud mod at fotograferer m.v. i retsbygningerne uden dommerens tilladelse vil forringe pressens arbejdsvilkår i forhold til i dag, hvor der alene er tale om, at nogle dommere i deres egenskab af administratører har forbudt fotografering i retsbygningerne. Et forbud strider efter mindretallets opfattelse mod det generelle ønske om, at retsplejeloven skal tage hensyn til behovet for en tidssvarende nyhedsformidling.

Et andet mindretal (1 medlem) finder, at et eventuelt forbud mod at fotograferer m.v. i retsbygninger navnlig må begrundes i hensynet til de involverede

personer. Det bør derfor på den ene side ikke være afgørende, om de pågældende bliver fotograferet før eller efter, at de har passeret døren til retsbygningen, mens der på den anden side næppe er grund til at forbyde fotografering m.v. i alle sager og af alle personer, der har med en sag at gøre. Dette medlem foreslår på denne baggrund, at det i straffesager forbydes uden de pågældendes samtykke at fotografere vidner og sigtede/tiltalte/domfældte, mens de opholder sig i retsbygningen, eller mens de er på vej til og fra retsmøder.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan navnlig hensynet til de involverede personer begrunde et forbud mod billedoptagelse også uden for selve retssalen. En regel herom bør være klar og enkel, således at den ikke giver anledning til tvister og afgrænsningsvanskeligheder. Lovforslaget er på denne baggrund udformet som foreslået af 7 af udvalgets medlemmer, således at der ikke må filmes eller fotograferes i retsbygningen uden forudgående tilladelse. Det foreslås dog, at tilladelse bl.a. af praktiske grunde skal gives af den dommer, der administrerer retsbygningen, dvs. retspræsidenten, den administrerende dommer eller dommeren.

Der henvises til betænkningen side 134-135 og til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 32, stk. 3).

Tegning.

Udvalget anfører, at det som regel er sværere at identificere en person på grundlag af en tegning end på grundlag af et fotografi. En tegning vil heller ikke på samme autentiske måde som et fotografi kunne »udstille« en part eller et vidne i en presset situation.

Udvalget finder på denne baggrund, at tegning under retsmøder som udgangspunkt bør være tilladt, men således, at retten i særlige tilfælde kan forbyde, at der tegnes.

Udvalget foreslår endvidere, at retten i særlige tilfælde skal kunne forbyde, at tegninger, der er lavet under retsmødet, bliver gengivet offentligt. Denne mulighed bør benyttes, hvis der under retsmødet opstår en situation, som, hvis retten havde kendt den på forhånd, ville have medført, at det var blevet forbudt at tegne. Adgangen til offentligt at gengive tegninger fra retsmøder vil i øvrigt være begrænset af eventuelle navne- og referatforbud og af reglerne i retsplejelovens §§ 1017 b og c om forbud mod at offentliggøre lægdommeres og visse forurettedes identitet.

Justitsministeriet er enig i udvalgets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til betænkningen side 135-136 og til lovforslagets § 1, nr. 1 (§ 32 a).

Brug af referatbåndoptager.

Udvalget anfører, at den blotte viden hos parter og vidner om, at deres forklaring bliver optaget på bånd af udenforstående, vil øge belastningen ved at afgive forklaring og bidrage til at svække tilliden til vidneforklaringerne. Det er blevet mere udbredt, at vidner i straffesager udtrykker frygt for at udtale sig for åbne døre, eller mens tiltalte er til stede, og frygten for, hvad udenforståendes båndoptagelser senere kan bruges til, vil ikke gøre det lettere at få vidner til at udtale sig. Båndoptagelse af et retsmøde vil også kunne undergrave reglen i retsplejelovens § 182, hvorefter vidner som udgangspunkt ikke må påhøre de forklaringer, som afgives af parter og andre vidner m.v. Udvalget bemærker også, at tonen under et retsmøde vil kunne blive påvirket af, at alt optages på bånd af udenforstående.

Udvalget anfører, at det vil være vanskeligt at kontrollere, om båndoptagelserne misbruges, hvis alle får lov til at bruge referatbåndoptager.

Udvalget finder på denne baggrund, at det ville være betænkeligt at tillade alle tilstedeværende at bruge referatbåndoptager under retsmøder.

For journalisters vedkommende peger udvalget imidlertid på, at den teknologiske udvikling har medført, at referatbåndoptagere i dag er et helt almindeligt arbejdsredskab.

Fordelen ved at tillade journalister at bruge referatbåndoptager er, at det vil øge mulighederne for en korrekt gengivelse af retsmødet. Udvalget anfører endvidere, at journalister (ligesom andre) bl.a. er undergivet bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, hvorefter offentlig gengivelse af retsforhandlinger skal være objektiv og loyal, og at journalister desuden er undergivet de særlige presseetiske regler.

Udvalget bemærker, at parter og vidner af og til i en presset situation kommer med følelsesbetonede udbrud eller forklarer noget om andre, som ikke har betydning for sagen. Den, der har afgivet en sådan forklaring, og den, der er blevet omtalt på en måde, som er uden betydning for sagen, kan efter retspraksis kræve, at forklaringerne under henvisning til straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser ikke offentliggøres, selv om de er afgivet under et åbent retsmøde.

Udvalget anfører, at den omstændighed, at journalister offentliggør deres historier, medfører, at det kan

kontrolleres, om gengivelsen er loyal og ikke krænker de personer, som omtales.

Udvalget anfører, at man på denne baggrund efter en afvejning af fordele og ulemper foreslår, at journalister får mulighed for at bruge referatbåndoptager under retsmøder på en række nærmere angivne betingelser.

Det foreslås for det første, at referatbåndoptager alene må anvendes i internt redaktionelt øjemed og til støtte for journalistens hukommelse. Referatbåndoptagelsen må ikke refereres ordret i massemedierne i lange sammenhængende passager, men kun i korte udsagn og citater.

Udvalget bemærker, at det er vigtigt ikke at undergrave princippet i retsplejelovens § 182 om, at vidner ikke må høre parternes, andre vidners og syns- og skønsmands forklaringer. Referatbåndoptagelsen må efter forslaget ikke afspilles for andre, herunder for parter og vidner. Referatbåndoptagelsen må heller ikke foreholdes den pågældende person under interviews, og optagelsen må endvidere ikke afspilles offentligt, herunder i fjernsyns- eller radioudsendelser.

Udvalget foreslår endvidere, at retsformanden skal orienteres, før journalisten begynder at bruge referatbåndoptager.

Udvalget foreslår desuden, at den person, der afhøres, skal gøres bekendt med, at der bruges referatbåndoptager(e).

Udvalget foreslår, at retten i særlige tilfælde skal kunne forbyde, at journalister bruger referatbåndoptager. Et forbud skal være begrundet i konkrete omstændigheder - f.eks. hensynet til vidner eller parter, som er stærkt påvirket af situationen, eller hensynet til en forsvarlig afvikling af retshandlingen.

Det foreslås, at retten undtagelsesvis kan give tilladelse til, at også andre kan bruge referatbåndoptager. Denne bestemmelse omfatter udenlandske journalister og freelance journalister, der ikke udfører arbejde for et medie, der er omfattet af medieansvarsloven, og som derved ikke er omfattet af retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 og 4.

Udvalget foreslår, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om opbevaring af de anvendte bånd. Det skal kunne kontrolleres, at båndene opbevares betryggende, således at uvedkommende ikke kan få fat i dem.

Halvdelen af udvalget (formanden og 6 medlemmer) foreslår, at referatbåndoptagelser fra et retsmøde skal slettes senest en måned efter optagelsen. Dette bør efter disse medlemmers opfattelse gælde, uanset

hvor længe sagen varer. Den foreslåede regel går ud på, at den originale lydoptagelse efter en måned ikke må findes længere, og at der heller ikke må findes kopier (men gerne udskrifter). Det anføres, at en sådan pligt til forholdsvis hurtigt at slette båndet igen vil være betryggende for vidner og parter, fordi risikoen for misbrug bliver mindre.

De nævnte medlemmer finder, at det bør være strafbart at overtræde den foreslåede sletningsregel.

De nævnte medlemmer foreslår endvidere, at der ikke som led i efterforskningen af overtrædelser af sletningsreglen må foretages ransagning hos journalisten eller dennes redaktion. Det anføres herom, at der under ransagninger kan ske krænkelser af journalistens kildebeskyttelse, og at dette ikke vil stå i rimeligt forhold til ransagningens formål.

Den anden halvdel af udvalget (7 medlemmer) finder ikke, at der er behov for en sletningsregel, bl.a. under hensyn til de foreslåede begrænsninger i, hvad journalisten må bruge en båndoptagelse til, og i lyset af den foreslåede mulighed for at fastsætte regler om opbevaring af båndene. Det anføres også, at journalister i praksis opbevarer deres notesblokke i meget lang tid - indtil historien utvivlsomt ikke længere kan give anledning til omtale - og at båndoptagelser derfor også bør kunne opbevares frit.

Disse medlemmer peger endvidere på, at det vil kunne give anledning til tvivl, om en lydoptagelse er »slettet«, hvis optagelsen er sket digitalt til en computer og fortsat findes på en hard-disk. En sletningsregel kan også ventes at føre til, at journalister oftere vil renskrive båndoptagelser, og sådanne renskrifter vil i lige så høj grad kunne påvirke en senere vidneforklaring, som hvis båndet var blevet spillet for vidnet.

Udvalget finder, at det bør være udelukket at bruge referatbåndoptager under lukkede retsmøder, medmindre det er tilladt at referere fra mødet, jf. herved retsplejelovens § 31, stk. 2. Udvalget foreslår således, at det i disse tilfælde kun skal være tilladt at bruge referatbåndoptager, hvis dørene alene er lukket for at sikre ro og orden i retssalen. Derimod bør der være mulighed for at bruge referatbåndoptager, selv om retten har nedlagt referatforbud, idet et sådant forbud senere vil kunne blive ophævet.

I høringssvarene over betænkningen samt under drøftelser med Justitsministeriet har Dommerforeningen og præsidenterne for Østre og Vestre Landsret og Københavns Byret stærkt frarådet at give journalister tilladelse til at bruge referatbåndoptager under retsmøder, medmindre retterne får mulighed for selv at optage retsmøderne på bånd. Dommerforeningen og

retspræsidenterne har herved bl.a. peget på, at det vil være uacceptabelt, at en journalist ved hjælp af en båndoptagelse kan hævde et sagsforløb, en ordveksling eller lignende, hvis retten er afskåret fra at kunne kontrollere det nøjagtigt og fra eventuelt at kunne imødegå fejlagtige udsagn.

Det kan oplyses, at det i givet fald vil koste et to-cifret millionbeløb at installere optageudstyr af den fornødne kvalitet i retssalene.

Som anført i Dommerforeningens hørings svar vil retternes brug af båndoptagere have videregående betydning for retsledelse, protokollering, domsskrivning og indretningen af retslokalerne. Efter Justitsministeriets opfattelse bør bredere overvejelser om de retsplejemæssige aspekter af domstolenes brug af ny teknologi bl.a. indgå i det generelle arbejde med en reform af den civile retspleje, som gennemføres i Retsplejerådets regi.

Justitsministeriet tillægger det endvidere betydelig vægt, at der må antages at være en væsentlig risiko for, at en almindelig adgang til båndoptagelser vil svække mulighederne for at få vidner til at afgive forklaringer i retten.

På den anførte baggrund finder Justitsministeriet det rigtigst, at der ikke på nuværende tidspunkt gennemføres en ordning med journalisters (eller andres) brug af referatbåndoptagere, og udvalgets forslag herom er derfor ikke medtaget i lovforslaget.

Det bemærkes, at retten i dag kan give tilladelse til, at sagens parter kan anvende båndoptager under retsmøder med henblik på f.eks. processuelle eller uddannelsesmæssige formål. Lovforslaget medfører ikke ændringer heri, og der vil således fortsat kunne gives tilladelse hertil, jf. den foreslåede § 32.

Der henvises til betænkningen side 136-142.

8. Massemediernes kildebeskyttelse.

8.1. Gældende ret m.v.

Spørgsmålet om massemediernes kildebeskyttelse er i retsplejeloven bl.a. reguleret i § 172 om vidnefritagelse.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 172 omfatter i første række redaktører og redaktionelle medarbejdere ved aviser, blade, radio og fjernsyn samt lignende former for nyhedsformidlende massemedier, jf. medieansvarslovens § 1, nr. 1-3. Bestemmelsen omfatter også andre, som har fået kendskab til en kilde m.v. i kraft af deres tilknytning til det pågældende massemedie eller til fremstillingen af den pågældende artikel eller udsendelse, jf. retsplejelovens § 172, stk. 3.

Efter § 172, stk. 1, har journalister ved aviser og blade m.v. som hovedregel ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel i avisen m.v., når kildens eller forfatterens navn ikke er angivet. Der er heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der har taget et billede m.v., hvem billedet forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, når dette ikke fremgår af teksten.

Efter § 172, stk. 2, er journalister ved radio og fjernsyn på tilsvarende måde fritaget for at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til et værk, der er bragt i en udsendelse, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. Der er heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om identiteten af unavngivne medvirkende, som har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, dog kun hvis der er truffet rimelige forholdsregler for at skjule identiteten.

Retten kan pålægge journalister m.v. at afgive vidneforklaring om de nævnte forhold, hvis retssagen vedrører en alvorlig lovovertrædelse, som kan medføre straf af fængsel i 4 år eller derover. Det er en forudsætning, at vidneforslen må antages at have afgørende betydning for sagens opklaring, og at hensynet til opklaringen klart overstiger massemediernes behov for at kunne beskytte deres kilder, jf. retsplejelovens § 172, stk. 5.

Retten kan endvidere pålægge journalister m.v. at afgive vidneforklaring som nævnt, hvis retssagen vedrører overtrædelse af straffelovens §§ 152-152 c (brud på tavshedspligt). Det gælder dog ikke, hvis det må antages, at forfatteren eller kilden har villet afdække forhold, som det er af samfundsmæssig betydning at få offentliggjort, jf. retsplejelovens § 172, stk. 6.

I forbindelse med civile sager kan retten efter anmodning fra en part pålægge bl.a. journalister at forevise eller udlevere dokumenter, som har betydning for sagen, medmindre der derved vil komme oplysninger frem om forhold, som journalisten ikke ville have pligt til at afgive vidneforklaring om, jf. retsplejelovens § 299.

I forbindelse med straffesager kan retten pålægge bl.a. journalister at forevise eller udlevere dokumenter eller andre bevismidler, medmindre der derved vil komme oplysninger frem, som journalisten ikke ville have pligt til at afgive vidneforklaring om, jf. retsplejelovens § 827.

Spørgsmålet om, hvorvidt journalisten har pligt til at give oplysninger, beror i tvivlstilfælde på rettens skøn over risikoen for, at der herved røbes en kilde.

Udvalget har redegjort for retspraksis vedrørende de nævnte bestemmelser i retsplejeloven, jf. betænkningen side 171-173. På baggrund heraf konkluderer udvalget, at domstolene ikke har villet fortolke kildebeskyttelsesreglerne udvidende, og at kildebeskyttelsen således kun omfatter kildens identitet og kun gælder, når artiklen, udtalelserne m.v. er blevet offentliggjort.

8.2. Lovforslagets indhold.

Udvalget finder, at vurderingen af kildebeskyttelsesreglerne må tage udgangspunkt i, at reglerne er indført for at styrke den enkelte borgers muligheder for at bruge ytringsfriheden, ikke for at tage hensyn til redaktører og redaktionelle medarbejdere m.v. Kildebeskyttelsesreglerne skal navnlig sikre et sådant fortrolighedsforhold mellem kilder og journalist, at kilderne ikke »tørre ud«. Udvalget bemærker, at dette i givet fald ville være til alvorlig skade for ytrings- og informationsfriheden.

Udvalget foreslår på denne baggrund, at tidspunktet for, hvornår kildebeskyttelsen indtræder, bliver rykket frem til det tidspunkt, hvor journalisten modtager oplysninger eller materiale fra kilden. Udvalget anfører, at det fra kildens synspunkt er uden betydning, hvornår offentliggørelsen sker. Kilden har ikke indflydelse på dette, og ofte vil kilden ikke vide, om eller hvornår oplysningerne eller materialet bliver offentliggjort.

Udvalget har herudover overvejet, hvor vidtgående kildebeskyttelsesreglerne i retsplejelovens §§ 172, 299 og 827 bør være med hensyn til at sikre, at kildens identitet ikke kommer frem. På den ene side er der en samfundsmæssig interesse i, at civile sager kan behandles, at forbrydelser kan opklares, og at straffesager kan gennemføres. På den anden side er der en samfundsmæssig interesse i at sikre informations- og ytringsfriheden bedst muligt.

Udvalget finder, at bestemmelserne i retsplejelovens § 172, stk. 5 og 6, i alle tilfælde bør opretholdes. Efter disse bestemmelser kan retten i visse sager om grovere forbrydelser og brud på en tavshedspligt pålægge journalister m.v. at afgive vidneforklaring, selv om de derved kommer til at afsløre en kilde, jf. ovenfor under pkt. 8.1.

Efter udvalgets opfattelse er der behov for, at kildebeskyttelsesreglerne suppleres med en regel om politiets såkaldte tilfældighedsfund under efterforskning - det gælder navnlig i forbindelse med ransagning og beslaglæggelse hos redaktører og redaktionelle medarbejdere samt tvungen fremlæggelse af dokumenter m.v. (edition). En sådan regel bør efter udvalgets opfattelse sikre, at oplysninger om en kildes identitet,

som politiet har fundet tilfældigt, kun bruges i efterforskningen og ikke som bevis i retten, medmindre retsplejelovens § 172, stk. 5 eller 6, finder anvendelse, jf. ovenfor.

Efter afgivelsen af betænkningen er der ved lov nr. 411 af 10. juni 1997 gennemført regler om tilfældighedsfund i forbindelse med ransagning og indgreb i meddelelseshemmeligheden. Disse regler findes nu i retsplejelovens § 800.

Justitsministeren har endvidere genfremsat lovforslaget fra sidste folketingssamling om ændring af retsplejelovens regler om bl.a. tilfældighedsfund i forbindelse med beslaglæggelse (L 41, fremsat den 8. oktober 1998). Lovforslaget bygger bl.a. på Strafferetsplejerådets betænkning nr. 1223/1991 om beslaglæggelse og edition under efterforskning.

Udvalgets flertal (8 medlemmer) finder, at der i øvrigt ikke er afgørende grunde til at beskytte kilder i videre omfang end i dag, hvor journalister m.v. alene er fritaget for at give sådanne oplysninger, som med sikkerhed eller stor sandsynlighed vil afsløre kildens identitet. Flertallet finder, at der i andre tilfælde bør lægges større vægt på den samfundsmæssige interesse i, at kildebeskyttelsen ikke hindrer opklaringen og retsforfølgningen af forbrydelser, og i, at offentlige anliggender af betydelig interesse bliver afdækket samt, at civile sager - f.eks. om erstatningskrav - kan gennemføres.

Et mindretal (6 medlemmer) finder, at en fuldt tilfredsstillende kildebeskyttelse må omfatte alle oplysninger, materiale m.v., som indebærer en risiko for, at kildens identitet afsløres. Efter mindretallets opfattelse bør kildens krav på beskyttelse veje tungest i alle tilfælde, hvor der er en risiko for, at kildens identitet kommer frem.

Mindretallet finder, at journalisters vidnefritagelse m.v. desuden bør omfatte alle den pågældende journalists iagttagelser i forbindelse med arbejdet samt andet researchmateriale, som journalisten har modtaget eller skaffet sig i forbindelse med arbejdet, og som ikke er offentligt tilgængeligt. Mindretallet anfører, at den nuværende retstilstand giver usikkerhed om, hvor langt journalisters vidnefritagelse rækker, og at dette medfører, at mulige kilder til artikler eller indslag ikke effektivt kan beskyttes mod repræssalier.

Det ovenfor nævnte flertal i udvalget anfører, at man ikke finder, at der er noget grundlag for at beskytte journalisters iagttagelser og researchmateriale, når der ikke er risiko for at afsløre kildens identitet. Journalister m.v. bør som hidtil alene være fritaget for at give oplysninger herom, hvis en kildes identitet der-

ved med sikkerhed eller stor sandsynlighed vil blive afsløret.

Justitsministeriet kan tilslutte sig de synspunkter og forslag, som der er enighed om i udvalget. Det foreslås i overensstemmelse hermed at fremrykke tidspunktet for, hvornår kildebeskyttelsen indtræder, jf. lovforslagets § 1, nr. 4. Som ovenfor nævnt er der ved lov nr. 411 af 10. juni 1997 gennemført regler om såkaldte tilfældighedsfund under ransagning hos journalister m.v.

Justitsministeriet er endvidere enig i de synspunkter, som i øvrigt er fremsat af udvalgets flertal. Der foreslås således ikke yderligere udvidelser af kildebeskyttelsen.

Der henvises til betænkningen side 174-180.

9. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser m.v.

9.1. Økonomiske og administrative konsekvenser.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser af betydning for det offentlige.

9.2. Erhvervsøkonomiske og miljømæssige konsekvenser.

Lovforslaget har ikke erhvervsøkonomiske eller miljømæssige konsekvenser.

9.3. Lovforslagets EU-retlige aspekter m.v.

Lovforslaget indeholder bestemmelser, som vedrører både danske og udenlandske journalisters erhvervsudøvelse. Forslaget berører dermed de pågældendes erhvervsmuligheder, og der vil derfor principielt kunne rejses spørgsmål om lovforslagets forhold til EU-reglerne om den frie udveksling af tjenesteydelser i Traktatens artikel 59ff.

Udvalget har overvejet det nævnte spørgsmål, jf. betænkningen side 145-148 og 168-169.

Lovforslaget giver den personkreds, der er omfattet af retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 og 4, en udvidet adgang til aktindsigt i retssager samt en særlig ret til at udtale sig om og efterfølgende kære rettens afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud.

Bestemmelserne i retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 og 4, henviser til den personkreds, som er omfattet af medieansvarslovens § 1, nr. 1, 2 og 3. Disse bestemmelser omfatter alene visse indenlandske massemedier.

Som anført af udvalget, er det foreslåede anvendelsesområde begrundet i behovet for præcist at kunne afgrænse den persongruppe, der skal have de nævnte særlige rettigheder. En sådan præcis afgrænsning fin-

des allerede i medieansvarsloven, mens det ikke er muligt at formulere en tilsvarende præcis afgrænsning vedrørende udenlandske massemedier.

Hertil kommer, at det foreslåede strafansvar for overtrædelse af visse bestemmelser om begrænsning i den særlige adgang til aktindsigt vil være vanskeligt eller umuligt at håndhæve over for udenlandske journalister, der ikke længere befinder sig her i landet. De pågældendes redaktioner vil også befinde sig i udlandet. De internationale konventioner på området åbner heller ikke mulighed for at overføre strafforfølgningen til udlandet.

De foreslåede regler afskærer ikke udenlandske journalister fra at udøve deres erhverv som journalister i Danmark. De mindre omfattende muligheder for at få aktindsigt indebærer kun en ubetydelig begrænsning i udenlandske journalisters udøvelse af journalistisk virksomhed her i landet.

Denne ubetydelige begrænsning må som anført af udvalget anses for retfærdiggjort af anerkendelsesværdige formål, jf. ovenfor.

På denne baggrund er Justitsministeriet enig med udvalget i, at lovforslaget ikke strider mod EU-retlige forpligtelser.

Justitsministeriet er endvidere enig med udvalget i, at lovforslaget ikke kan antages at være i strid med menneskerettighederne, jf. betænkningen side 148-154 og 168-173. Det kan navnlig anføres, at de foreslåede regler vedrørende dørlukning, referatforbud og navneforbud er sagligt begrundet og ikke åbner mulighed for misbrug fra statens side.

10. Høring.

Betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen har været til høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Præsidenten for Københavns Byret, præsidenterne for retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitichefen, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Dansk Politiforbund, Dansk Kriminalpolitiforening, Politiets og Domstolenes Tjenestemandforening, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark, Advokatrådet, Danske Dagblades Forening, Dansk Journalistforbund, Danmarks Radio, TV 2, Sammenslutningen af lokale radio- og tv-stationer i Danmark, Dansk Magasinpresses Udgiverforening, Dansk Fagpresse og Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Vurdering af lovforslagets konsekvenser

	Positive konsekvenser/ mindre udgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgere	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Der henvises til pkt. 9.3, hvoraf det fremgår, at lovforslaget ikke strider mod EU-retlige forpligtelser.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I lovforslagets bilag 3 er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

Til § 1

Til nr. 1.

Der foreslås en ny affattelse af retsplejelovens kapitel 2 om retsmøder. I det følgende henvises til de enkelte bestemmelser i kapitlet.

Til § 28

Stk. 1 er uændret i forhold til den gældende bestemmelse, mens stk. 2 alene indeholder en konsekvensændring som følge af det foreslåede stk. 3.

Stk. 3 vedrørende retslistener er ny. Det foreslås, at der administrativt skal fastsættes regler om udarbejdelse og bekendtgørelse af retslistener.

I overensstemmelse med udvalgets anbefalinger i betænkningen agter Justitsministeriet at udforme de administrative regler således, at der skal udarbejdes retslistener vedrørende alle typer af sager, bortset fra foged- og skiftesager, og at retslistenerne skal slås op i retsbygningen. Det vil blive fastsat, at retslisten som hovedregel skal indeholde oplysning om navnene på

sagens parter og deres advokater (i civile sager) eller navnet på tiltalte (sigtede) og dennes forsvarer (i straf sager). Endvidere skal det oplyses, hvem der er sagens juridiske dommer(e). Rettens - og i straffesager tillige politiets eller anklagemyndighedens - journalnumre skal oplyses, og retsmødets processuelle status skal angives (domsforhandling, forberedende møde). Det vil blive fastsat, at det tydeligt skal markeres i retslisten, hvis der allerede er nedlagt navneforbud, men et navneforbud indebærer ikke, at vedkommendes navn ikke skal fremgå af retslisten. Endvidere agter Justitsministeriet at fastsætte, at det i retslistenerne helt kort skal anføres, hvad sagen drejer sig om.

Foged- og skifteretterne vil kunne vælge at udarbejde retslistener vedrørende sager, der har offentlig interesse.

Justitsministeriet agter med hensyn til person- og familieretlige sager at fastsætte, at kun advokaternes navne skal nævnes, og at sagens genstand vil kunne beskrives så kort som f.eks. »ægteskabssag«, »faderskabssag« eller »umyndiggørelsessag«.

Endvidere må beskrivelsen af, hvad sagerne drejer sig om, af praktiske grunde undlades ved ordinære retsmøder samt i tilfælde, hvor der i retsmødet skal behandles et betydeligt antal mindre bødesager.

For så vidt angår ankesager agter Justitsministeriet at fastsætte, at det i retslisterne skal oplyses, hvornår og af hvilken ret, den indankede dom er afsagt. Ved anke af straffesager til landsretterne skal det endvidere oplyses, om der er tale om en strafudmålingsanke, eller om anken også omfatter en bedømmelse af beviserne.

Endvidere foreslås det, at der skal være mulighed for mod betaling at modtage eksemplarer af retslisten.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.2 og til betænkningen side 34 og 62-64.

Til § 28 a - 31 b

De gældende bestemmelser i retsplejeloven om dørlukning og om referatforbud og navneforbud bærer præg af at være ændret mange gange i årenes løb. Der foreslås på den baggrund en samlet ændring af disse bestemmelser.

I forhold til de gældende regler er det nyt, at de repræsentanter for massemedierne, som er til stede under retsmødet, får adgang til at udtale sig, inden der træffes afgørelse om dørlukning, referatforbud eller navneforbud. Betingelserne for navneforbud foreslås strammet, således at navneforbud kun kan nedlægges, hvis offentlig gengivelse af navn m.v. vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse. De gældende begrænsninger i kæreadgangen foreslås ophævet, og det foreslås endvidere at give medierne adgang til at kære rettens kendelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud, samt at give medierne adgang til at indbringe spørgsmål om ophævelse af referatforbud og navneforbud for retten.

Til § 28 a

Stk. 1 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende bestemmelse i § 29, stk. 1.

Stk. 2 svarer til den gældende lovs § 29, stk. 7, idet det dog er præciseret, at udeblivelsesdomme, som afsiges under den skriftlige forberedelse af sagen, ikke afsiges i et offentligt retsmøde. Dette fremgår i dag af lovens § 354, stk. 6, og det foreslås derfor samtidig at ophæve henvisningen i denne bestemmelse til § 29, stk. 7, jf. lovforslagets § 1, nr. 6.

Der er med den redaktionelle ændring af bestemmelsen ikke tilsigtet nogen ændring i den praksis, der har udviklet sig ved domstolene, hvorefter domme kun afsiges formelt i et åbent retsmøde, hvis parter eller andre er mødt op for at overvære domsafsigelsen. Er ingen mødt op, får parterne i praksis meddelelse om dommen telefonisk eller eventuelt ved telefax.

Der henvises til betænkningen side 35.

Til § 28 b

Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 32. Denne bestemmelse har fået sin nuværende affattelse ved lov nr. 411 af 10. juni 1997 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og våbenloven.

Til § 29

Bestemmelsen i *stk. 1* samler de bestemmelser om dørlukning, der er fælles for civile sager og straffesager. Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 29, stk. 2, samt delvis stk. 3 og 4. Ordene »undtagelsesvis« og »særegne omstændigheder« er dog udeladt, idet de ikke kan antages at have nogen betydning for den praktiske anvendelse af bestemmelsen. Dørene kan som hidtil lukkes, hvis de materielle betingelser herfor er opfyldt. Der er således ikke med udeladelsen af de nævnte ord tilsigtet nogen realitetsændring.

Det fremgår af den gældende § 29, stk. 2, at dørene kan lukkes alene af hensyn til sædeligheden. Denne del af bestemmelsen foreslås udeladt som overflødig. Hensynet til sædeligheden vil kunne varetages tilstrækkeligt ved den foreslåede generelle bestemmelse i *stk. 1, nr. 3*, hvorefter dørene kan lukkes, hvis nogen krænkes unødvendigt. Det ligger således i denne bestemmelse, at også offentligheden i bred forstand er beskyttet mod at blive krænket. Endvidere har forurettede i sager om forbrydelser mod kønssædeligheden som hidtil et ubetinget krav på dørlukning, jf. den foreslåede § 29 a.

Udvalget har foreslået, at den gældende bestemmelse i lovens § 29, stk. 2, om dørlukning på grund af »særlige hensyn til fremmede magter« ophæves. Efter udvalgets opfattelse er det tilstrækkeligt, at dørene (som hidtil) kan lukkes af hensyn til statens forhold til fremmede magter.

I høringssvarene over betænkningen er der peget på, at det i sager om ydelse af international retshjælp kan være rimeligt at lukke dørene med henvisning til vedkommende stats interesser, uden at dørlukningen kan siges at være begrundet i »statens forhold til fremmede magter«. Under hensyn hertil foreslås den gældende bestemmelse videreført på dette punkt, jf. det foreslåede stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen i *stk. 2* drejer sig alene om dørlukning i straffesager. Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 29, stk. 4, nr. 1 (delvis), og nr. 2, 1. pkt.

Stk. 3 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 29, stk. 4, nr. 2, 2.-4. pkt.

Bestemmelsen i *stk. 4* svarer til den gældende lovs § 29, stk. 5, med den præciserende tilføjelse, at også

muligheden efter § 28 b for at udelukke enkeltpersoner fra retsmødet kan medføre, at det ikke er nødvendigt at lukke dørene.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2 og til betænkningen side 35-36 og 110-112.

Til § 29 a

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 29, stk. 6.

Der henvises til betænkningen side 36.

Til § 29 b

Stk. 1 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 29, stk. 2, 1. led.

Stk. 2 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 29, stk. 4, nr. 1, sidste pkt.

Der henvises til betænkningen side 36.

Til § 29 c

Bestemmelsen erstatter reglerne i den gældende lovs § 30.

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at alle afgørelser efter den foreslåede § 29 om dørlukning skal træffes ved kendelse. Afgørelser om dørlukning i de sager, der er omfattet af den foreslåede § 29 a, nævnes ikke, fordi der i disse tilfælde gælder et ubetinget krav om dørlukning.

Efter bestemmelsen skal parterne og - som noget nyt - tilstedeværende personer, der er omfattet af lovens § 172, stk. 1, 2 og 4, have lejlighed til at udtale sig, inden retten træffer sin afgørelse.

Massemedierne gives i lovforslaget mulighed for at kære afgørelser om dørlukning, jf. forslaget § 1, nr. 7 og 10. Det er en betingelse for denne kæreadgang, at massemediet har været repræsenteret under retsmødet, men ikke at den pågældende repræsentant har benyttet sig af den foreslåede ret til at udtale sig.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 30, stk. 1, hvorefter kendelser om dørlukning ikke kan kæres i civile sager, foreslås ophævet.

Der skal fortsat være mulighed for, at dørene kan lukkes også under forhandlingerne om, hvorvidt retsmødet skal holdes for lukkede døre, jf. bestemmelsens *stk. 1, 2. pkt.* Det er i nogle få sager nødvendigt, at retssagens behandling kan holdes fuldstændig hemmelig. Kompetencen til at træffe afgørelse om »dobbeltlukkede« døre foreslås tillagt retten i stedet for - som i den gældende bestemmelse - retsformanden. Det foreslås som noget nyt endvidere, at også afgørelser om »dobbelt« dørlukning skal træffes ved kendelse.

Der skal ved afgørelsen om »dobbelt« dørlukning som hidtil bl.a. lægges vægt på, om dørlukningen er påkrævet af hensyn til fremmede magter. Dette er en ændring i forhold til udvalgets forslag, hvorefter alene hensynet til *statens forhold til fremmede magter* skulle kunne begrunde »dobbelt« dørlukning, jf. om begrundelsen herfor bemærkningerne til den foreslåede § 29 ovenfor.

Stk. 2 svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 30, stk. 1, 2. pkt., 1. led, og stk. 2, hvorefter der er vid adgang til at begrænse en kendelse om dørlukning til en del af retsmødet.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2 og til betænkningen side 36-37, 112 og 118-122.

Til § 29 d

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 31, stk. 2, 1, og 4. pkt.

Der henvises til betænkningen side 37.

Til § 29 e

Bestemmelsen svarer (sammen med den foreslåede § 29 d) med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 31, stk. 1 og stk. 2, 2. og 4. pkt.

Der henvises til betænkningen side 37.

Til § 30

Bestemmelsen vedrører referatforbud, jf. den gældende lovs § 31, stk. 3., 1. og 2. pkt.

I forhold til den gældende bestemmelse præciseres det i *nr. 1*, at ikke kun sigtede, men også tiltalte personer under 18 år kan beskyttes med referatforbud.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2 og betænkningen side 37.

Til § 30 a

Det præciseres i *stk. 1*, at retten som hovedregel kan træffe afgørelse om referatforbud efter anmodning eller af egen drift. Dette svarer til, hvad der i dag gælder ved dørlukning.

I forhold til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 31, stk. 1, 1. pkt., indebærer det foreslåede stk. 1 sammenholdt med stk. 2 den ændring, at retten af egen drift kan træffe afgørelse om referatforbud af hensyn til sigtede eller tiltalte under 18 år. Det er således ikke en betingelse, at den mindreårige værge eller kommunalbestyrelsen har fremsat begæring om referatforbud.

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer til den gældende lovs § 31, stk. 3, 3. pkt., idet det dog som nævnt følger af det foreslåede stk. 1, at retten fremover af egen drift

F. t. l. vedr. retsplejeloven

kan træffe afgørelse om referatforbud af hensyn til sigtede eller tiltalte personer under 18 år.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2 og betænkningen side 37 og 110-112.

Til § 30 b

Det foreslås i *stk. 1*, at parterne og - som noget nyt - de repræsentanter for massemedierne, der er til stede, skal have lejlighed til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse om referatforbud.

Efter *stk. 2* kan et referatforbud ophæves af retten af egen drift eller efter anmodning fra parterne eller mediernes repræsentanter. Det kan forekomme, at tidligere nedlagte forbud bliver betydningsløse på grund af efterfølgende omstændigheder.

Det er ikke nødvendigt for at kunne anmode om ophævelse, at massemediet var repræsenteret, da forbudet blev nedlagt. Massemedierne vil således kunne begære et referatforbud ophævet, som de er blevet bekendt med gennem aktindsigt.

Anmodning om ophævelse af et referatforbud skal indgives til den ret, der har truffet den tidligere afgørelse. Er domsforhandlingen afsluttet, følger det af retsplejelovens § 91, stk. 2, at afgørelsen træffes uden medvirken af domsmænd.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2 og betænkningen side 37-38 og 118-122.

Til § 31

Bestemmelsen drejer sig om navneforbud. Efter *stk. 1* er et navneforbud som hidtil et egentligt identifikationsforbud.

Adgangen til at nedlægge navneforbud foreslås begrænset i forhold til den gældende bestemmelse i lovens § 31, stk. 3, 4. pkt., hvorefter navneforbud kan nedlægges, hvis ingen offentlig interesse findes at tale imod det. Efter det foreslåede *stk. 1* er det en betingelse for at nedlægge navneforbud, at offentlig gengivelse af navnet m.v. vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse.

Det vil afhænge af sagens karakter og af personlige forhold, om offentliggørelse af et navn m.v. vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse. Omtale af et navn under den tidlige efterforskning af en sag, hvor der endnu ikke er taget stilling til tiltalespørgsmålet, vil efter omstændighederne kunne være en unødvendig krænkelse. Har et navn f.eks. i længere tid ved forudgående omtale i medierne været kædet sammen med en strafbar handling, vil en fortsat omtale næppe være krænkende i samme grad, som hvis den pågæl-

dende ikke tidligere har været sat i forbindelse med det strafbare forhold.

Hvis den pågældende selv er stået frem i et eller flere massemedier, bør der ikke nedlægges navneforbud.

Det er uafklaret, om de gældende bestemmelser om navneforbud finder anvendelse på juridiske personer. I det foreslåede *stk. 2* slås det imidlertid fast, at der også kan nedlægges navneforbud vedrørende en juridisk person. Navneforbudet er dog ikke så vidtgående, idet det alene omfatter gengivelse af den juridiske persons navn - herunder binavn og kaldenavne - og adresse.

Formålet med bestemmelsen i *stk. 2* er på den ene side at gøre det muligt at undgå, at den juridiske persons navn fæstner sig i offentlighedens erindring i relation til straffesagen, og på den anden side at sikre, at det er muligt at lave meningsfulde referater af retssagen, selv om der er nedlagt navneforbud. Dette ville ofte være vanskeligt, hvis navneforbudet var et egentligt identifikationsforbud svarende til det, der gælder ved navneforbud vedrørende fysiske personer.

I *stk. 3* er nævnt nogle forhold, der taler imod navneforbud, og som skal tages i betragtning ved den samlede vurdering af, om navneforbud bør nedlægges. Offentligheden har ofte en rimelig interesse i at få at vide, hvem der er sigtet eller tiltalt i en sag. Som eksempler på sådanne sager kan nævnes de alvorlige forbrydelser, der behandles ved nævningeting, og andre straffesager, der ud fra en samfundsmæssig vurdering er særligt betydningsfulde - eksempelvis visse skatte- og miljøstraffesager. Endvidere kan nævnes sager, hvor der rejses tiltale mod et bestyrelsesmedlem eller en direktør i et børsnoteret aktieselskab, mod en offentligt ansat eller mod en person i offentligt tillidshverv for strafbart forhold, når det strafbare forhold er begået i forbindelse med hvervet eller stillingen.

Stk. 4 svarer til den gældende lovs § 31, stk. 3, 5. pkt.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2 og betænkningen side 38-39 og 113-116.

Til § 31 a

Efter *stk. 1* skal parterne have lejlighed til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse om navneforbud. Dette svarer formentlig til den praksis, der allerede følges i dag. Som noget nyt foreslås det endvidere - ligesom ved afgørelser om dørlukning og referatforbud - at også tilstedeværende journalister m.v. skal have lejlighed til at udtale sig.

Efter den gældende lovs § 31, stk. 3, 6. og 7. pkt., kan et navneforbud ikke kæres. Det foreslås at ophæve denne begrænsning i kæreadgangen.

Efter bestemmelsen i 3. pkt. vil afgørelse om navneforbud kunne træffes uden tilslutning til et ordinært retsmøde. Der vil således kunne afholdes et retsmøde alene med henblik på at tage stilling til en anmodning om navneforbud.

Efter *stk. 2* kan et navneforbud - ligesom et referatforbud, jf. den foreslåede § 30 b - ophæves, hvis der fremsættes anmodning herom fra en part eller en repræsentant for massemediene. Dette er en nyskabelse i forhold til medierne. Det er ikke en betingelse for at kunne anmode om ophævelse, at massemediet har været repræsenteret under det retsmøde, hvor kendelsen om navneforbud blev afsagt. Medierne vil således kunne anmode om ophævelse af et navneforbud, som de er blevet bekendt med gennem aktindsigt.

Efter *stk. 2* kan retten også ophæve et navneforbud af egen drift, hvis betingelserne for forbudet ikke længere er opfyldt. F.eks. vil domsforhandlingens begyndelse kunne begrunde, at et navneforbud ophæves.

Det præciseres i *stk. 3*, at et navneforbud bortfalder senest ved afsigelsen af endelig dom.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2 og 6.2 samt betænkningen side 39 og 118-122.

Til § 31 b

Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 31 a.

Til § 32

Det foreslås i *stk. 1, 1. pkt.*, at optagelse eller transmission af lyd og/eller billeder under retsmøder (herunder TV- og radiotransmission) er forbudt, medmindre retten undtagelsesvis giver tilladelse dertil. Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 31, stk. 4, forbyder kun fotografering (herunder filmoptagelse) og offentliggørelse af billedoptagelser, men bestemmelsen anvendes i praksis analogt på lydoptagelser.

Den foreslåede bestemmelse omfatter også retsmøder, der afholdes uden for retslokalet.

Efter *stk. 1, 4. pkt.*, skal rettens afgørelser efter 1. og 3. pkt. træffes ved kendelse, dvs. både i de tilfælde, hvor retten tager stilling til en anmodning om tilladelse til at optage billeder og/eller lyd, og i de tilfælde, hvor retten forbyder offentlig gengivelse. Den gældende begrænsning i kæreadgangen i sidstnævnte tilfælde, jf. retsplejelovens § 31, stk. 4, 2. pkt., foreslås ophævet. Det følger af de almindelige kæreregler, at journalister, fotografer, parter og eventuelle vidner vil

kunne kære rettens afgørelser. De pågældende er dog undergivet retsplejelovens almindelige begrænsninger i kæreadgangen.

Ved optagelser til brug for direkte eller forskudt udsendelse i fjernsyn eller radio vil det ofte være praktisk at få afklaret inden retsmødet, om optagelse vil blive tilladt, idet sådanne optagelser undertiden kræver større tekniske forberedelser. Hvis anmodning om tilladelse er fremsat i god tid inden retsmødet, bør retten give parterne og det pågældende medie lejlighed til at udtale sig og derefter træffe afgørelse snarest muligt. Det er overladt til rettens vurdering, om der er behov for at holde et særskilt retsmøde vedrørende anmodningen.

Det foreslås i *stk. 3*, at der ikke uden tilladelse må optages billeder i retsbygningen. I betænkningen er det foreslået, at tilladelsen til fotografering m.v. skal gives af retten i den enkelte sag, men Justitsministeriet har fundet det mest hensigtsmæssigt, at tilladelse gives af den, der administrerer retsbygningen, dvs. rettens præsident, den administrerende dommer eller dommeren. Lydoptagelse i retsbygningen kræver ikke tilladelse.

Der er i øvrigt foretaget enkelte redaktionelle ændringer i forhold til bestemmelsen i udvalgets lovudkast (flertallets forslag samt forslag 1 vedrørende *stk. 3*).

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 7.2 og betænkningen side 41-44 og 129-135.

Til § 32 a

Det foreslås at ophæve det generelle forbud mod tegning under retsmøder, jf. den gældende lovs § 31, stk. 4. Efter den foreslåede bestemmelse kan retten dog under særlige omstændigheder forbyde tegning under retsmøder.

Bestemmelsen giver endvidere mulighed for, at retten kan forbyde offentliggørelse af tegninger, når der indtræffer omstændigheder, som ville have medført, at tegning var blevet forbudt, hvis de havde været kendt på daværende tidspunkt.

Rettens afgørelse træffes efter bestemmelsens 2. *pkt.* ved kendelse, både når retten forbyder tegning eller offentliggørelse af en tegning, og når retten afviser at følge en anmodning om forbud. Det følger af de almindelige kæreregler, at tegneren (og den, tegneren arbejder for) samt parter og eventuelle vidner har kæreadgang. De pågældende er dog undergivet retsplejelovens almindelige begrænsninger i kæreadgangen.

Der henvises til betænkningen side 44 og 135-136.

Til § 32 b

Bestemmelsen regulerer sanktionsspørgsmålet ved overtrædelse af bestemmelserne i lovens kapitel 2 om retsmøder. Det foreslås, at der i intet tilfælde kan idømmes strengere straf end bøde.

I det foreslåede *stk. 2*, der er nyt i forhold til udvalgets lovudkast, afgrænses det strafbare område ved overtrædelse af navneforbud. Der har i udvalget været forskellige opfattelser vedrørende dette spørgsmål, jf. de almindelige bemærkninger pkt. 5.2. Retsplejerådet har i sin udtalelse over betænkningen (lovforslagets bilag 2) peget på den mulighed, at det nærmere beskrives i loven, i hvilket omfang journalister har pligt til at undersøge, om der er nedlagt navneforbud, inden en sag omtales.

Det foreslås på denne baggrund, at overtrædelse - ud over de tilfælde, hvor journalisten var bekendt med navneforbudet - kun kan straffes, hvis den pågældende, da overtrædelsen fandt sted, vidste eller burde vide, at sagen verserede ved retten (f.eks. i forbindelse med fængslingsbegæring), og/eller at politiet efterforskede sagen. I så fald vil journalisten ifalde strafansvar, hvis han offentliggør vedkommendes identitet uden at have spurgt hos politiet, anklagemyndigheden eller retten, om der er nedlagt navneforbud.

I tilfælde, hvor journalisten efter omstændighederne må have en formodning om, at der verserer en straffesag (ved retten og/eller politiet), skal journalisten således undersøge spørgsmålet om navneforbud, inden de involverede personers identitet offentliggøres.

Det forudsættes, at politiet, anklagemyndigheden og retten vil kunne give telefonisk oplysning om eventuelle navneforbud.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 5.2 og til betænkningen side 44 og 115-116.

Til nr. 2 (retsplejelovens § 41 a).

Den foreslåede bestemmelse regulerer journalisters aktindsigt m.v. i forbindelse med retssager. Bestemmelsen supplerer retsplejelovens § 41 om adgangen til aktindsigt for sagens parter og andre, der har en retlig interesse i aktindsigt.

Journalister defineres i den foreslåede bestemmelse som personer, der er omfattet af lovens § 172, stk. 1, 2 eller 4, jf. herved lovforslagets § 1, nr. 4. Der er nærmere redegjort for denne afgrænsning i de almindelige bemærkninger pkt. 2.

Efter *stk. 1* kan journalister (som hovedregel, jf. stk. 5) få aktindsigt i anklageskrifter og retsmødebegæring i straffesager.

Justitsministeren bemyndiges i *stk. 1, 4. pkt.*, til at fastsætte nærmere regler om, på hvilket tidspunkt journalister kan få aktindsigt i de nævnte dokumenter. I de almindelige bemærkninger pkt. 4.2.1 er der nærmere redegjort for, hvordan de administrative regler agtes udformet. Reglerne vil blive fastsat efter drøftelse med de berørte organisationer m.v.

Forurettede og eventuelle vidner skal efter *stk. 1, 3. pkt.*, anonymiseres i dokumenterne, inden journalister får aktindsigt. Dette kan f.eks. ske ved overstregning.

Det foreslås i *stk. 2*, at journalister i straffesager som udgangspunkt skal kunne låne rids og hjælpebilag, som anklageren eller forsvareren i straffesager bruger under domsforhandlingen eller retsmøder i medfør af retsplejelovens § 925.

Ved hjælpebilag forstås oversigter og lignende, som er udarbejdet af anklageren eller forsvareren, og som ikke nødvendigvis fremlægges formelt i retten, men alene bruges som støtte ved forelæggelsen af sagen m.v. eller ved afhøringer.

Stk. 3 drejer sig om civile sager. Det foreslås, at sagens dokumenter under domsforhandlingen eller et forberedende retsmøde kan udlånes til journalister, som er til stede i retten, hvis begge parter giver samtykke hertil. Dokumenterne kan dog ikke udlånes i ægteskabssager, sager vedrørende forældremyndighed, faderskabssager, værgemålssager, sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse og sager om prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke.

Anmodning om at måtte låne dokumenter i medfør af *stk. 2* og *3* skal fremsættes over for retten. Dokumenterne skal tilbageleveres senest, når retsmødet slutter, eller journalisten forlader retsmødet.

Journalister, som vil låne bilag m.v. under retsmødet, bør give retten besked herom i god tid, således at der eventuelt kan laves ekstra eksemplarer af de pågældende dokumenter. Der foreslås ikke en bestemt frist, idet der bl.a. må tages hensyn til kopieringsopgavens omfang. Det forudsættes, at kopier af hjælpebilag og rids fremstilles af anklagemyndigheden eller forsvareren.

Efter *stk. 4* kan journalister (som hovedregel, jf. stk. 5) få aktindsigt i retsbøgerne, medmindre det pågældende retsmøde helt eller delvis er holdt for lukkede døre. Der vil således være mulighed for, at journalister kan gøre sig bekendt med domme, kendelser, protokolleringen af afgivne forklaringer m.v. Der kan først gives aktindsigt i retsbøger, når den pågældende sag er endt.

Efter bestemmelsen kan journalister endvidere få aktindsigt i den efterfølgende sagsfremstilling, som byretterne skal udarbejde i tilfælde, hvor en såkaldt kort dom (afsagt i henhold til bestemmelsen i retsplejelovens § 366 a, stk. 2) ankes til landsretten. I den supplerende sagsfremstilling redegøres navnlig for de forklaringer, der er afgivet under sagen, og aktindsigt forudsætter, at de pågældende forklaringer ikke er afgivet for lukkede døre.

Journalisterne kan læse i retsbogen på dommerkontoret eller anmode om en udskrift.

Efter de gældende regler skal anmodninger om aktindsigt forelægges politimesteren i tilfælde, hvor der kan være tale om at nægte aktindsigt på grund af forhold som nævnt i retsplejelovens § 41, stk. 2, jf. herved lovens § 41, stk. 4, og Justitsministeriets cirkulære nr. 196 af 11. juli 1941. Som anført af udvalget kan dette være en tung ordning. Det foreslås i *stk. 5* i stedet, at dommeren (justitssekretæren) på anklagemyndighedens eller forsvarerens begæring eller af egen drift kan nægte aktindsigt efter *stk. 1* og *stk. 4*, hvis der foreligger forhold som nævnt i lovens § 41, stk. 2, (det vil navnlig sige, hvis det er betænkeligt at give aktindsigt på grund af hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter, eller fordi der er grund til at frygte, at udskrifter vil blive brugt på retsstridig måde).

Det foreslås, at afgørelser om, hvorvidt aktindsigt bør nægtes, skal træffes ved kendelse. Det fastslås udtrykkeligt, at afgørelser om aktindsigt, der træffes af justitssekretæren, kan påklages til retten m.v. efter den almindelige regel herom i retsplejelovens § 41, stk. 6, og at der kun i så fald afsiges kendelse. Det foreslås endvidere, at fristen i retsplejelovens § 41, stk. 7, for at klage over justitssekretærens afgørelser (6 uger) skal finde tilsvarende anvendelse.

Det er vanskeligt at forudse karakteren af de hjælpebilag og rids, det kan være nødvendigt at fremstille i en sag. Det foreslås derfor i *stk. 5, 2. pkt.*, at retten i visse tilfælde kan nægte udlån af sådanne dokumenter, jf. *stk. 2*. Udlån kan bl.a. nægtes på grund af dokumentets karakter. Heri ligger, at aktindsigt kan nægtes, hvis dokumentet indeholder strengt personlige oplysninger, som medierne ikke normalt ville have adgang til, og hvis det ikke rent praktisk kan lade sig gøre at fremstille hjælpebilaget m.v. i flere eksemplarer.

Efter *stk. 6* må de udskrifter og dokumenter, som journalisten får aktindsigt i, ikke være tilgængelige for andre end de journalistiske og redaktionelle medarbejdere ved det pågældende massemedie. Det præ-

ciseres endvidere, at dokumenterne m.v. kun må anvendes til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde. Bestemmelsen indebærer bl.a., at de pågældende udskrifter og dokumenter ikke over for offentligheden eller uvedkommende personer må gengives ordret i lange sammenhængende passager. Offentlig gengivelse som illustration/dokumentation i medierne eller ved oplæsning i radio eller TV er ikke tilladt. Indholdet af dokumenterne m.v. må heller foreholdes nogen under interviews. Princippet i retsplejelovens § 182 om, at vidner ikke må påhøre andres forklaringer i sagen, vil således ikke kunne undergraves ved ordrette gengivelser af retsbogsudskrifter i massemedierne.

Det foreslås i *stk. 7*, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om, hvordan massemedierne skal opbevare retsbogsudskrifter m.v. Reglerne vil blive fastsat efter drøftelse med de berørte organisationer med henblik på, at det sikres, at uvedkommende ikke kan få adgang til udskrifterne m.v.

Efter *stk. 8* kan journalister straffes for at benytte retsbogsudskrifter m.v. i strid med bestemmelsen i *stk. 6*. Det foreslås endvidere, at der i de regler om opbevaring af udskrifter m.v., som skal fastsættes administrativt i medfør af *stk. 7*, kan indføjes regler om bødestraf, hvis journalisten eller det pågældende massemedie overtræder reglerne. Bødens størrelse vil skulle fastsættes i overensstemmelse med reglen i straffelovens § 51, stk. 3, således at der bl.a. skal tages hensyn til den skyldiges opnåede eller tilsigtede fortjeneste.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 4.2 og til betænkningen side 44-46 og 79-92.

Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 41 a om retsstenografer foreslås ophævet. Efter bestemmelsen er justitsministeren bemyndiget til at autorisere stenografer til optagelse af stenografisk referat af retsforhandlinger. Autoriserede retsstenografer skal anvendes i civile sager, hvis en af parterne anmoder om det. Justitsministeriet kan endvidere fastsætte nærmere bestemmelser om anvendelsen af retsstenografer i straffesager, men sådanne regler er dog ikke fastsat.

Efter reglerne i bekendtgørelse nr. 324 af 20. december 1932 angående retsstenografer er det en betingelse for at få autorisation som retsstenograf, at man har bestået stenografprøven for Rigsdagens stenografassistenter eller har en uddannelse, der i det væsentlige kan ligestilles hermed.

Folketinget har siden 1968 hverken uddannet eller anvendt stenografer, og der er ikke aktuelle uddannelser, der kan ligestilles med den nævnte stenografprøve. Der kan således ikke autoriseres yderligere retsstenografer, hvoraf der nu kun findes to i Danmark.

Justitsministeriet finder det på denne baggrund ikke hensigtsmæssigt at opretholde bestemmelsen. Ophævelsen af bestemmelsen vil ikke være til hinder for, at en part under et retsmøde kan medbringe en person, der kan tage stenografisk referat af forhandlingerne. Hertil kommer, at retten som hidtil vil kunne tillade, at forhandlingerne optages på bånd, jf. den foreslåede § 32.

Til nr. 3 (retsplejelovens § 151, stk. 1, 4. pkt.).

Der er tale om en konsekvensændring, jf. den ændrede affattelse af reglerne om tegning og om optagelse af billeder og lyd under retsmøder (de foreslåede §§ 32, stk. 1, og 32 a).

Til nr. 4 (retsplejelovens § 172).

Kildebeskyttelsen efter retsplejelovens § 172 går ud på, at journalister m.v. er fritaget for at afgive vidneforklaring om en kildes identitet.

Det foreslås at fremrykke tidspunktet for, hvornår kildebeskyttelsen efter retsplejelovens § 172 indtræder. Endvidere foreslås en række redaktionelle ændringer af bestemmelsen.

Kildebeskyttelsen med hensyn til, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel, eller hvem der er ophavsmand til et fotografi eller et andet billede, rykkes efter forslaget frem til det tidspunkt, hvor journalisten modtager oplysningerne m.v. fra kilden, jf. *stk. 1, nr. 1, og stk. 2, nr. 1*. Kildebeskyttelsen indtræder således, når forfatteren afleverer en artikel, eller fotografen afleverer billeder.

Kildebeskyttelsen for de trykte medier med hensyn til, hvem et billede forestiller, eller hvem der omtales, rykkes efter forslaget frem til det tidspunkt, hvor kilden har fået tilsagn om, at den pågældendes identitet ikke vil blive offentliggjort, jf. *stk. 1, nr. 2*.

Kildebeskyttelsen for de elektroniske medier med hensyn til identiteten af dem, der medvirker i en udsendelse, rykkes efter forslaget på tilsvarende måde frem til det tidspunkt, hvor de medvirkende har fået tilsagn om, at deres identitet ikke vil blive offentliggjort, jf. *stk. 2, nr. 2*. Der skal være givet konkret tilsagn om anonymitet. Et generelt tilsagn over for en repræsentant for en gruppe, f.eks. en arrangør af en demonstration, medfører ikke, at journalistens kildebeskyttelse omfatter alle, der er med i gruppen.

Har en oplysning, en artikel eller et billede været offentliggjort i det trykte eller elektroniske medie, gælder kildebeskyttelsen kun, hvis forfatterens eller fotografens identitet ikke fremgår af det trykte skrift eller af udsendelsen.

Har en oplysning, en artikel eller et billede været offentliggjort i det trykte medie, gælder vidnefritagelsen med hensyn til, hvem et billede forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, kun, hvis kildens identitet ikke fremgår af teksten. Har en optagelse været udsendt, gælder kildebeskyttelsen for så vidt angår medvirkende kun, hvis der er truffet rimelige forholdsregler til at skjule deres identitet.

Der foreslås ikke ændringer i den personkreds, som er omfattet af vidnefritagelsesreglerne i retsplejelovens § 172, stk. 1 og 2, dvs. redaktører og redaktionelle medarbejdere ved henholdsvis aviser og blade m.v., der er omfattet af medieansvarlovens § 1, nr. 1, og radio- og fjernsynsstationer, der er omfattet af medieansvarlovens § 1, nr. 2.

Kildebeskyttelsen retter sig som hidtil mod afsløring af kildens *identitet*. Vidnefritagelsen omfatter således ud over direkte oplysninger om kildens navn m.v. også oplysninger, der indirekte afslører kildens identitet - f.eks. oplysning om kildens telefonnummer eller e-mail adresse eller om registreringsnummeret på vedkommendes bil.

Retsplejelovens §§ 298 og 827 (om edition) henviser til § 172, og det følger derfor af forslaget, at tidspunktet for, hvornår massemedierne fritages for at fremlægge dokumenter, herunder researchmateriale m.v., der afslører en kildes identitet, også rykkes frem.

Retsplejelovens § 172, stk. 3 og 4, foreslås ikke ændret. Da der i både stk. 3 og 4 henvises til stk. 1 og 2, indebærer forslaget imidlertid, at kildebeskyttelsen også for de personer, som er omfattet af stk. 3 eller 4, rykkes frem som nævnt ovenfor.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 8.2 og betænkningen side 46-48 og 174-180.

Til nr. 5 (retsplejelovens § 213 b, stk. 1, 2. pkt.).

Der er tale om en konsekvensændring, jf. den ændrede affattelse af bestemmelserne om dørlukning (de foreslåede §§ 29 c, 29 d og 32 b, stk. 1).

Til nr. 6 (retsplejelovens § 354, stk. 6, 3. pkt.).

Der er tale om en konsekvensændring, jf. bemærkningerne til den foreslåede § 28 a, stk. 2.

Til nr. 7 (retsplejelovens § 393).

Det foreslås som noget nyt, at massemedierne skal have ret til at kære afgørelser om dørlukning i civile sager. Med hensyn til straffesager henvises til lovforslagets § 1, nr. 10, og bemærkningerne hertil.

Kæreadgangen er efter den foreslåede bestemmelse betinget af, at den kærende eller en person fra samme massemedie, som er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller

4, har været til stede under det retsmøde, hvor spørgsmålet blev behandlet. Bestemmelsen åbner således mulighed for, at et massemedies redaktør kærer afgørelsen, selv om det var en journalistisk medarbejder, der var til stede under retsmødet og dermed havde adgang til at udtale sig, inden afgørelsen om dørlukning blev truffet, jf. den foreslåede § 29 c, stk. 1. Det kræves ikke, at massemediets repræsentant har benyttet sig af retten til at udtale sig, eller at den pågældende under retsmødet har tilkendegivet eller taget forbehold om at ville kære afgørelsen. Det pågældende massemedie skal alene godtgøre, at en repræsentant var til stede under retsmødet.

Det forudsættes, at en journalist, der har overværet et retsmøde, indtil der blev truffet afgørelse om »dobbeltlukkede« døre, vil kunne kære begge dørlukningsafgørelser, jf. bemærkningerne til den foreslåede § 29 c vedrørende »dobbelt« dørlukning. Den første afgørelse om dørlukning vil alene medføre, at journalisten ikke får adgang til at udtale sig om den anden dørlukningsafgørelse.

Det forudsættes, at mediernes kæremål kun helt undtagelsesvis tillægges opsættende virkning.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2 og betænkningen side 48 og 118-122.

Til nr. 8 (retsplejelovens § 398 a).

Efter lovforslagets § 1, nr. 7, får journalister m.v. ret til at kære afgørelser om dørlukning i civile retssager. Massemediene har en generel og overordnet interesse i at kunne kære sådanne afgørelser, og den foreslåede kæreadgang er således ikke betinget af, at der består en konkret retlig interesse i den sædvanlige forstand. Det kræves derfor heller ikke, at en omgørelse af afgørelsen om dørlukning kan få betydning i den konkrete sag.

Det er væsentligt, at de personer, som afhøres i retten, fortsat kan afgive forklaring i tillid til, at den pågældende dørlukning står ved magt, selv om afgørelsen kæres af et massemedie.

På denne baggrund foreslås det, at i tilfælde, hvor en kendelse om dørlukning er kæret af et massemedie, skal en eventuel omgørelse af kendelsen kun have betydning for eventuelle efterfølgende retsmøder. En omgørelse i appelinstanten vil således ikke medføre, at medierne kan få aktindsigt i retsbogen for det retsmøde, hvor dørene blev lukket, eller at medierne får adgang til at referere fra det pågældende retsmøde.

Omgør appelinstanten dørlukningen, vil den ret, hvis afgørelse er blevet kæret, ikke dermed være af-

skåret fra at lukke dørene påny, hvis der foreligger nye grunde som nævnt i den foreslåede § 29.

Det forudsættes, at den foreslåede kæreadgang ikke medfører, at medierne kan anses som parter i den civile sag.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2 og betænkningen side 49 og 118-122.

Til nr. 9 (retsplejelovens § 731, stk. 1, litra h).

Der er tale om en konsekvensændring, jf. den foreslåede § 29, stk. 1 og 2.

Til nr. 10 (retsplejelovens § 968, stk. 1).

Med den foreslåede bestemmelse gives der udtrykkeligt den personkreds, der er omfattet af retsplejelovens § 172, stk. 1, 2 eller 4, adgang til at kære rettens afgørelser om referatforbud og navneforbud. Endvidere gives der den nævnte personkreds adgang til at kære afgørelser om dørlukning i straffesager.

Afgørelser om referatforbud eller navneforbud kan kæres af den omhandlede personkreds, selv om det pågældende massemedie ikke har været repræsenteret i retten på det tidspunkt, hvor spørgsmålet blev behandlet eller afgørelsen truffet.

For så vidt angår kære af afgørelser om dørlukning henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 7, om en tilsvarende kæreadgang i civile sager.

Det forudsættes, at den foreslåede kæreadgang for massemediene ikke medfører, at medierne kan anses som parter i straffesagen.

Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2 og betænkningen side 49 og 118-122.

Til nr. 11 (retsplejelovens § 968, stk. 2).

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 968, stk. 2, kan parterne i en straffesag som hovedregel ikke kære rettens beslutninger og kendelser under domsforhandlingen eller forberedelsen heraf. Hovedreglen gælder ikke, hvis andet fremgår af andre bestemmelser i loven. Desuden opregnes der en række undtagelser i bestemmelsen.

Kære af afgørelser om dørlukning i straffesager antages at have særlig hjemmel i den gældende lovs § 30, stk. 1, 2, pkt. (modsætningsvis). Desuden er der i den gældende lovs § 31, stk. 3, hjemmel til at kære rettens nægtelse af at nedlægge referat- og navneforbud.

De særlige bestemmelser om adgangen til at kære visse afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud foreslås ophævet, jf. lovforslagets § 1, nr. 1. Det foreslås at udvide parternes kæreadgang til at om-

fatte alle afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud. Dette sker af redaktionelle grunde ved at anføre disse afgørelser blandt undtagelserne fra den nævnte hovedregel om, at afgørelser under domsforhandlingen eller forberedelsen heraf ikke kan kæres af straffesagens parter.

Det foreslås endvidere, at kendelser om forbud mod tegning og vedrørende optagelse af lyd og af billeder også skal kunne kæres af parterne.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2 og betænkningen side 49-50, 118-122 og 133.

Til nr. 12 (retsplejelovens § 968, stk. 3).

Bestemmelsen indebærer, at journalister ligesom sagens parter alene kan kære de afgørelser om dørluk-

ning m.v., som landsretten træffer i ankesager, hvis Procesbevillingsnævnet giver tilladelse hertil.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 6.2.

Til nr. 13 (retsplejelovens § 973 a).

Bestemmelsen indebærer, at omgørelse af kendelser om dørlukning i straffesager alene har betydning for fremtidige retsmøder.

Bestemmelsen svarer til lovforslagets § 1, nr. 8, om civile sager. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til § 2.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 1999.

Udvalget vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen

Den 6. marts 1997

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1256 København K

Vedlagt fremsendes udvalgets betænkning vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen.

Efter at udvalget har afsluttet sit arbejde, er der afsagt to kendelser, som ville have haft betydning for udvalgets overvejelser i afsnittet om navneforbud og i afsnittene om aktindsigt og retslistes. Det drejer sig om en kendelse fra Vestre Landsret af 8. juli 1996, offentliggjort i ugeskrift for Retsvæsen, U 1996. 1287 VLK, og utrykt kendelse af 17. december 1996 afsagt af Østre Landsret. I kendelserne tages stilling til, hvorvidt der uden tilslutning til et ordinært retsmøde, f.eks. domsforhandling, kan nedlægges navneforbud, hvis der anmodes om det. Kendelserne er modstridende.

I U 1996.1287 VLK stadfæstede landsretten en byretsafgørelse om, at der ikke var hjemmel til at nedlægge navneforbud på et tidspunkt, hvor der var indleveret anklageskrift til retten, men før der havde været afholdt retsmøde i sagen, med følgende begrundelse:

»I betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager m.v. s. 14 er det foreslået, at efterforskningsforhør som udgangspunkt fremtidig skal finde sted for åbne døre. Den dagældende regel i § 810, stk. 1, om lukkede døre foreslås derfor ophævet, og der anføres herefter i betænkningen følgende: »I stedet foreslås (s. 32) enkelte mindre ændringer i de almindelige regler i retsplejelovens §§ 29 og 31 om dørlukning og referatforbud i straffesager. I forbindelse hermed foreslås en udvidet adgang til forbud mod referat af navn og andre oplysninger, der er egnede til at identificere sigtede«. Det følger således af forarbejderne til retsplejelovens § 31, stk. 3, 4. pkt., at navneforbud efter denne bestemmelse af strafferetsplejeudvalget blev opfattet som et delvist referatforbud.

Dette støttes endvidere af bestemmelsens placering i § 31, stk. 3, i umiddelbar forlængelse af reglerne om referatforbud og af bestemmelsens placering i retsplejelovens kapitel 2 om »Retsmøder«.

Det er ikke udtrykkeligt i § 31, stk. 3, 4. pkt., anført, at navneforbud alene kan nedlægges i tilslutning til, at der under behandlingen af en straffesag afholdes et retsmøde. Under hensyn til forarbejderne til bestemmelsen kan der imidlertid i denne bestemmelse kun antages at være hjemmel til i tilslutning til et retsmøde at nedlægge det delvise referatforbud, som er indeholdt i et navneforbud, hvorved det forbydes offentligt at gengive en sigtet eller tiltaltes navn, stilling eller bopæl eller forbydes på anden måde at offentliggøre en sigtet eller tiltaltes identitet.«

Østre Landsret omgjorde en byretsafgørelse, der nægtede navneforbud med en begrundelse, der svarede til den begrundelse, Vestre Landsret anvendte i ovennævnte sag.

I Østre Landsrets kendelse anføres bl.a. i præmisserne:

»Der kan nedlægges navneforbud under et retsmøde i forbindelse med behandlingen af en straffesag, jf. retsplejelovens § 31, stk. 3, 4. pkt.. Bestemmelsen gælder også for retsmøder under sagens efterforskning. Selv om retten ikke er bundet af parternes standpunkter, forudsætter en afgørelse om navneforbud, at der, eventuelt på skriftligt grundlag, har været kontradiktion.

Det i denne sag den 18. november 1996 afholdte retsmøde opfylder det beskrevne retsmødekrav...«

Vestre Landsrets afgørelse brød med den praksis, der var fulgt ved andre retter, og som var udvalget bekendt ved udarbejdelsen af de ovenfor nævnte afsnit. Den da kendte praksis har været en forudsætning for de af udvalget foreslåede regler om udlevering af anklageskrift og retsmødebegæring forud for domsforhandlingen eller 925-retsmødet og om udsendelse af retslistes.

Gældende ret på området må nu anses for uafklaret, indtil der foreligger en afgørelse fra Højesteret.

Et flertal af udvalgets medlemmer (K. Arildsen, Finn Larsen, Henning Lund-Sørensen, Peter Møgelvang-Hansen, Johan Reimann, Holger Skovsborg, Merethe Stagetorn og Birgitte Vestberg) anbefaler, at retstilstanden afklares, inden udvalgets forslag gennemføres f.eks. ved, at der i retsplejeloven indsættes en bestemmelse, der giver hjemmel til at nedlægge navneforbud i retsmøder, der opfylder de i Østre Landsrets kendelse beskrevne krav, mens et mindretal (Agner Ahm, Kate Bluhme, Ebbe Dal, Elise Hammer Kristensen, Martin Melchior og Gunilla Roijer) mener, at der ikke bør drages nogen konsekvens af de refererede kendelser i forhold til udvalgets forslag om retslistor og aktindsigt, før en afgørelse fra Højesteret foreligger.

K. Arildsen
Formand

Retsplejerådets udtalelse om betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen

1. Justitsministeriets udvalg vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen afgav den 14. marts 1997 betænkning (Betænkning nr. 1330/1997). Herefter blev betænkningen sendt til høring hos en række myndigheder og organisationer.

I overensstemmelse med udvalgets kommissorium er betænkningen herefter forelagt Retsplejerådet til udtalelse. Retsplejerådet har i sin behandling af betænkningen inddraget de høringssvar, Justitsministeriet har modtaget vedrørende betænkningen.

Betænkningen om samarbejdet mellem retterne og pressen er afgivet af et bredt sammensat udvalg, hvor pressen har været repræsenteret. Betænkningen indeholder en grundig gennemgang af de hensyn, der taler for og imod de ændringsforslag, der er indeholdt i betænkningens lovudkast. Disse hensyn er uddybet og fremhævet i de indkomne høringssvar. Herudover er der i høringssvarene omtalt en række spørgsmål af mere lovteknisk karakter.

2. I betænkningen og i høringssvarene er der peget på en række væsentlige spørgsmål. Under Retsplejerådets drøftelser af betænkningen er navnlig fremdraget følgende:

I høringssvaret fra Den Danske Dommerforening, som Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde har tilsluttet sig, anføres det, at det er en svaghed - der skyldes udvalgets kommissorium og sammensætning - at forholdet mellem retterne og pressen er behandlet løst fra spørgsmålet om offentlighed i retsplejen generelt. Dommerforeningen finder derfor, at Retsplejerådet bør foretage en generel gennemgang af reglerne om offentlighed i retsplejen, herunder også mediernes forhold.

Dommerforeningen fremhæver endvidere, at det må være en absolut forudsætning for at tillade journalisters brug af referatbåndoptagere, at retten også har mulighed for at foretage lydoptagelse af retshandlingerne. Rettens benyttelse af lydoptagelse har imidlertid videregående betydning for retsledelse, for protokollation og for domsskrivning. Dommerforeningen henstiller derfor, at journalisters brug af referatbåndoptagere ikke tillades uden, at disse problemstillinger er overvejet og løst.

Advokatrådet påpeger i sit høringssvar, at forslagene i betænkningens lovudkast giver massemedierne øgede muligheder for at kunne bringe detaljerede retsreportager og hermed også for at gå tæt på skyldvurderingen i verserende straffesager. Advokatrådet finder derfor, at de øgede muligheder for pressen bør føre til en stramning af de presseetiske regler og af reglen i retsplejelovens § 1017. Efter denne bestemmelse er det strafbart, at give urigtige meddelelser om en verserende straffesag, at lægge hindringer i vejen for sagens oplysning eller at fremsætte udtalelser, der er egnet til på uforsvarlig måde at påvirke dommerne, domsmændene eller nævningene.

I betænkningen omtales det problem, at det kan være vanskeligt for medierne at holde sig orienteret om, hvorvidt der er nedlagt navneforbud i en sag, hvis afgørelsen er truffet i et lukket retsmøde. Udvalgets flertal finder, at medierne som hidtil selv må undersøge spørgsmålet, og at strafansvar for et navneforbud, som journalisten ikke kendte til, som hidtil må afhænge af en konkret vurdering af, om journalisten har handlet uagtsomt ved ikke at undersøge navneforbudsspørgsmålet. Et mindretal bestående af pressens repræsentanter i udvalget foreslår imidlertid, at der oprettes et centralt register, hvor journalister kan få oplysninger om nedlagte navneforbud i verserende sager. Et sådant centralt register vil, som også påpeget i Dommerforeningens høringssvar, være særdeles ressourcekrævende. Som anført af udvalgets flertal vil det endvidere kunne give anledning til øget medicinerinteresse for sager, hvor der er nedlagt navneforbud. Sidstnævnte problem vil dog eventuelt kunne løses ved at indrette registeret som et énvejsregister, der ikke oplyser navne, men alene oplyser, om der er nedlagt navneforbud i en sag, som journalisten på forhånd har identificeret.

Dommerforeningen påpeger i sit høringssvar, at forslaget om, at journalister skal have adgang til at udtale sig inden, der træffes afgørelse om dørlukning, referatforbud eller navneforbud, i sager med stor medieinteresse, hvor der typisk vil være tale om meget alvorlige sager, vil kunne give anledning til forsinkelser og forstyrrelse af rettens behandling af sagen.

3. Indledningsvis bemærkes, at Retsplejerådet forudsætter, at de lovtekniske problemer, der er nævnt i høringssvarene, vil kunne løses i det lovforslag, der forventes fremsat på grundlag af betænkningen, herunder i lovforslagets bemærkninger.

Endvidere finder Retsplejerådet, at der i forbindelse med det kommende arbejde med en revision af den civile retspleje bør foretages en gennemgang af reglerne om offentlighed for så vidt angår civile retssager.

For så vidt angår afgrænsningen af det strafbare område ved overtrædelse af navneforbud, skal Retsplejerådet pege på den mulighed, at det nærmere beskrives i retsplejeloven, i hvilket omfang journalister har pligt til at undersøge, om der er nedlagt navneforbud, inden en sag omtales.

Generelt er det i øvrigt Retsplejerådets opfattelse, at en stillingtagen til betænkningens forslag må foretages ud fra en retspolitisk prioritering af de hensyn, der indgår i afvejningen, herunder til pressens opgaver og arbejdsmuligheder, til parterne i den enkelte sag og til

retternes ressourcer. Retsplejerådet finder at burde afstå fra at foretage en sådan prioritering.

Retsplejerådet skal dog med de anførte bemærkninger udtale, at rådet ikke finder, at der er afgørende retssikkerhedsmæssige hensyn, der taler imod de forslag, der i betænkningen er fremsat af udvalgets flertal.

Retsplejerådet havde ved afgivelsen af udtalelsen følgende sammensætning:

Højesteretsdommer Poul Sørensen (formand)
Fhv. retspræsident Knud Arildsen
Advokat Karen Dyekjær-Hansen
Afdelingschef Torsten Hesselbjerg
Dommer Poul Holm
Politimester Jørgen Ilum
Advokat Jørgen B. Jepsen
Kst. dommer Linda Lauritsen
Professor, lic. jur. Gorm Toftegaard Nielsen
Statsadvokat Birgitte Vestberg
Som sekretær for udvalget har fungeret fuldmægtig Anne Louise Bormann

29. september 1997

Poul Sørensen

Jørgen Ilum

Knud Arildsen

Jørgen B. Jepsen

Karen Dyekjær-Hansen

Linda Lauritsen

Torsten Hesselbjerg

Gorm Toftegaard Nielsen

Poul Holm

Birgitte Vestberg

Anne Louise Bormann

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Kapitel 2 Retsmøder

§ 28. Justitsministeren fastsætter og bekendtgør tiden for de ordentlige retsmøder til domssagers behandling ved byretterne, bortset fra Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde.

Stk. 2. I andre tilfælde træffer retterne selv bestemmelse om tiden for retternes møder og om bekendtgørelsen heraf.

§ 29. Retsmøderne er offentlige, hvor ikke det modsatte særlig er foreskrevet.

Stk. 2. Dog kan retten undtagelsesvis på begæring af en part eller i embeds medfør beslutte, at dørene skal lukkes, når enten hensynet til sædeligheden, ro og orden i retslokalet, statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det.

Stk. 3. Det samme gælder borgerlige sager, når offentlig forhandling vil tilføje nogen en uforholdsmæssig krænkelse, herunder når forklaring skal afgives om forretnings- eller driftshemmeligheder.

Stk. 4. I straffesager kan retten beslutte, at dørene skal lukkes, når sigtede (tiltalte) er under 18 år, samt undtagelsesvis

Lovforslaget

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 752 af 15. august 1996, som ændret ved § 2 i lov nr. 1201 af 27. december 1996, § 8 i lov nr. 232 af 2. april 1997, § 2 i lov nr. 274 af 15. april 1997, § 1 i lov nr. 349 af 23. maj 1997, § 2 i lov nr. 411 af 10. juni 1997, lov nr. 414 af 10. juni 1997, lov nr. 339 af 10. juni 1998, § 1 i lov nr. 402 af 26. juni 1998 og § 2 i lov nr. 403 af 26. juni 1998, foretages følgende ændringer:

1. Kapitel 2 affattes således:

»Kapitel 2 Retsmøder

§ 28. Justitsministeren fastsætter og bekendtgør tiden for de ordinære retsmøder til domssagers behandling ved byretterne, bortset fra Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde.

Stk. 2. I andre tilfælde træffer retterne selv bestemmelse om tiden for retternes møder.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om udarbejdelse og bekendtgørelse af retslistor, herunder om adgangen til mod betaling at modtage eksemplarer af retslistor.

§ 28 a. Retsmøder er offentlige, medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov.

Stk. 2. Domme afsiges altid i offentligt retsmøde, medmindre de afsiges i medfør af § 354, stk. 6.

§ 28 b. Rettens formand kan begrænse antallet af personer, der får adgang til et offentligt retsmøde, for at hindre, at retslokalet overfyldes.

Stk. 2. Rettens formand kan nægte adgang til et offentligt retsmøde for personer,

Gældende formulering

- 1) når særegne omstændigheder giver grund til at antage, at offentlig forhandling vil medføre fare for nogens sikkerhed eller vil tilføje nogen en ufornøden krænkelse, herunder når oplysning skal afgives om forretnings- eller driftshemmeligheder. Dørlukning af hensyn til en sigtet (tiltalt), der er til stede, kan kun besluttes, hvis han selv begærer det,
- 2) når særegne omstændigheder giver grund til at antage, at retsmødets offentlighed på afgørende måde vil være til hinder for sagens oplysning. Ved retsmøder under domsforhandling kan dørene dog kun lukkes af den anførte grund, når det af sagens oplysninger fremgår, at der for det forhold, som er genstand for tiltale, kan forventes at ville blive gjort strafansvar gældende også mod andre end den eller de under sagen tiltalte personer, og derhos ganske særlige hensyn gør det magtpåliggende, at dørene lukkes. Dette vil dog kun kunne ske i 1. instans og kun i det omfang, de anførte hensyn med nødvendighed kræver. Hvor dørene af den ovennævnte grund lukkes under domsforhandlingen, skal der til retsbogen optages en så fyldig gengivelse af sagens gang, at der ved domsafsigelsen kan meddeles offentligheden en fremstilling af domsforhandlingens forløb under fornøden hensyntagen til, at hensigten med dørenes lukning ikke forspildes.

Stk. 5. Det bør dog iagttages, at dørene ikke lukkes i tilfælde, hvor det skønnes tilstrækkeligt at anvende reglerne i § 31, stk. 3.

Stk. 6. I sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens § 210, §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1, lukkes dørene under den forurettedes forklaring, når den pågældende fremsætter begæring derom. Det samme gælder i sager, der vedrører overtrædelse af straffelovens § 224 eller § 225, jf. §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1.

Lovforslaget

- 1) som er under 15 år, eller
- 2) som befinder sig i en sådan tilstand, at vedkommendes tilstedeværelse ville stride imod rettens værdighed eller god orden.

Stk. 3. Rettens formand kan endvidere nægte adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

§ 29. Retten kan bestemme, at et retsmøde skal holdes for lukkede døre (dørlukning),

- 1) når hensynet til ro og orden i retslokalet kræver det,
- 2) når statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse i øvrigt kræver det, eller
- 3) når sagens behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder når der skal afgives forklaring om erhvervshemmeligheder.

Stk. 2. I straffesager kan der endvidere træffes bestemmelse om dørlukning,

- 1) når en sigtet (tiltalt) er under 18 år,
- 2) når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages at bringe nogens sikkerhed i fare, eller
- 3) når sagens behandling i et offentligt retsmøde må antages på afgørende måde at hindre sagens oplysning.

Stk. 3. Under domsforhandlingen kan dørlukning i medfør af stk. 2, nr. 3, kun ske i 1. instans, og kun, når det må forventes, at der senere rejses tiltale for samme forhold mod andre end de under sagen tiltalte, og ganske særlige hensyn gør det påkrævet, at dørene lukkes. Domsforhandlingen gengives så udførligt i retsbogen, at offentligheden ved domsafsigelsen kan orienteres om domsforhandlingens forløb i det omfang, formålet med dørlukningen tillader det.

Stk. 4. Der kan ikke træffes bestemmelse om dørlukning, hvis det er tilstrækkeligt at anvende reglerne om referat- eller navneforbud, jf. § 30 og § 31, eller om udelukkelse af enkeltpersoner, jf. § 28 b.

Gældende formulering

Stk. 7. Domme afsiges stedse i et offentligt møde.

§ 30. Rettens beslutning om, at dørene skal lukkes, sker ved kendelse, efter at parterne har haft lejlighed til at udtale sig. Kendelsen, der i borgerlige sager ikke er genstand for kære, afsiges offentligt; om dørene skal lukkes under den forudgående forhandling, afgør rettens formand, der herved særlig skal have opmærksomheden henvendt på, om hensynet til fremmede magter gør dette påkrævet, eller om der er grund til at antage, at forhandlingens offentlighed på afgørende måde vil være til hinder for sagens oplysning.

Stk. 2. Beslutning om, at dørene skal lukkes, kan træffes såvel ved forhandlingens begyndelse som i løbet af denne; den kan straks eller senere indskrænke til en del af forhandlingen.

§ 31. Når et retsmøde holdes for lukkede døre, kan rettens formand, hvor særlige grunde taler derfor, give andre end dem, der har med sagen at gøre, adgang til retslokalet.

Stk. 2. Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i retsmøder, der holdes for lukkede døre, er forbudt. Personer, der har fået særlig tilladelse til at overvære et retsmøde, som holdes for lukkede døre, må ikke give meddelelse om forhandlingerne til nogen, hvem adgang til at overvære det pågældende møde ikke har været tilstedet. Overtrædelse af de nævnte forbud straffes med bøde. Foranstående regler gælder dog ikke, når dørenes lukning alene er besluttet af hensyn til orden og ro i retslokalet.

Lovforslaget

§ 29 a. I sager om overtrædelse af straffelovens § 210, §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1, lukkes dørene under den forurettedes forklaring, når den pågældende anmoder om det. Det samme gælder i sager om overtrædelse af straffelovens § 224 eller § 225, jf. §§ 216 og 217, § 218, stk. 2, § 222, stk. 2, 2. led, eller § 223, stk. 1.

§ 29 b. Retten træffer afgørelse om dørlukning efter anmodning eller af egen drift.

Stk. 2. Dørlukning af hensyn til en sigtet (tiltalt) på 18 år eller derover, der er til stede, kan kun bestemmes efter anmodning fra den pågældende selv.

§ 29 c. Afgørelse om dørlukning efter § 29 træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Retten kan, især hvis afgørende hensyn til fremmede magter eller til sagens oplysning kræver det, ved kendelse bestemme, at også forhandling om, hvorvidt dørene skal lukkes, skal foregå for lukkede døre.

Stk. 2. Kendelse om dørlukning efter stk. 1 kan afsiges i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette og kan straks eller senere indskrænkes til en del af retsmødet. Kendelsen afsiges altid i et offentligt retsmøde.

§ 29 d. Offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i retsmøder, der holdes for lukkede døre, er forbudt, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

Gældende formulering

Stk. 3. Offentlig gengivelse af forhandlingen i straffesager kan ved kendelse forbydes, såfremt sigtede er under 18 år, og det begæres af værger eller en repræsentant for kommunalbestyrelsen. Endvidere kan retten ved kendelse helt eller delvis forbyde offentlig gengivelse af, hvad der i straffesager forhandles i offentligt retsmøde, når sådan gengivelse er egnet til at skade sagens oplysning eller der er grund til at antage, at sådan gengivelse vil medføre fare for nogens sikkerhed eller vil tilføje nogen en uforholdsmæssig krænkelse. Referatforbud af hensyn til en sigtet (tiltalt), der er til stede, kan kun besluttes, hvis han selv begærer det. Såfremt der fremsættes begæring herom, og ingen offentlig interesse findes at tale derimod, kan retten endvidere nedlægge forbud mod, at der sker offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl for sigtede (tiltalte) eller andre under sagen nævnte personer, eller at den pågældendes identitet på anden måde offentliggøres. Forbudet kan efter begæring udstrækkes til at gælde også under en eventuel anke af sagen, såfremt anken omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld. Rettens nægtelse af at udstede sådant forbud kan påkæres. I øvrigt er rettens afgørelse ikke genstand for kære eller anke. Overtrædelse af rettens forbud straffes med bøde.

Stk. 4. Det er forbudt at fotografere eller tegne i retssalen under et retsmøde, medmindre dommeren i det enkelte tilfælde giver tilladelse dertil. Offentlig gengivelse i billeder af et retsmøde kan retten på ethvert punkt af sagen forbyde ved kendelse, der ikke er genstand for kære eller anke. Overtrædelse straffes med bøde.

§ 31 a. Sker der i en sag skriftlig forelæggelse eller skriftlig procedure, jf. §§ 927 b og 928 a, stk. 2-3, finder de i medfør af denne lovs §§ 29 eller 31 truffne beslutninger tilsvarende anvendelse herpå.

§ 32. Rettens formand kan begrænse antallet af personer, der får adgang til et offentligt retsmøde, for at hindre, at retslokalet overfyldes.

Lovforslaget

§ 29 e. Rettens formand kan, når særlige grunde taler for det, give andre end dem, der har med sagen at gøre, tilladelse til at overvære et retsmøde, der afholdes for lukkede døre. De pågældende må ikke give meddelelse om forhandlingen til nogen, der ikke har haft adgang til mødet, medmindre dørlukning alene er sket af hensyn til ro og orden i retslokalet.

§ 30. Retten kan i straffesager forbyde offentlig gengivelse af forhandlingen (referatforbud),

- 1) når en sigtet (tiltalt) er under 18 år,
- 2) når offentlig gengivelse må antages at bringe nogens sikkerhed i fare,
- 3) når offentlig gengivelse kan skade sagens oplysning, eller
- 4) når offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse.

§ 30 a. Retten træffer afgørelse om referatforbud efter anmodning eller af egen drift.

Stk. 2. Referatforbud af hensyn til en sigtet (tiltalt) på 18 år eller derover, der er til stede, kan kun bestemmes efter anmodning fra den pågældende selv.

§ 30 b. Afgørelse om referatforbud træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Kendelse kan afsiges i begyndelsen af retsmødet eller i løbet af dette og kan straks eller senere indskrænkes til en del af retsmødet.

Stk. 2. Retten kan efter anmodning, herunder fra personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, eller af egen drift i en senere kendelse ophæve referatforbudet.

§ 31. Retten kan i straffesager forbyde offentlig gengivelse af navn, stilling eller bopæl for sigtede (tiltalte) eller andre under sagen nævnte personer, eller at den pågældendes identitet på anden måde offentliggøres, hvis offentlig gengivelse vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse (navneforbud).

Gældende formulering

Stk. 2. Rettens formand kan nægte adgang til et offentligt retsmøde for personer,

- 1) som er under 15 år, eller
- 2) som befinder sig i en sådan tilstand, at vedkommendes tilstedeværelse ville stride imod rettens værdighed eller god orden.

Stk. 3. Rettens formand kan endvidere nægte adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

Lovforslaget

Stk. 2. Retten kan under samme betingelse som i stk. 1 forbyde offentlig gengivelse af en juridisk persons navn, herunder binavn eller kaldenavn, og adresse.

Stk. 3. Retten skal ved afgørelsen om navneforbud tage hensyn til lovovertrædelsens grovhed og samfundsmæssige betydning. Det taler endvidere imod nedlæggelse af navneforbud, såfremt sigtede (tiltalte) har indtaget en stilling, som i forhold til offentligheden er særligt betroet.

Stk. 4. Navneforbudet kan udstrækkes til at gælde også under en eventuel anke af sagen, hvis anken omfatter bedømmelse af beviserne for tiltaltes skyld.

§ 31 a. Retten træffer afgørelse om navneforbud efter anmodning. Afgørelsen træffes ved kendelse, efter at parterne og tilstedeværende personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, har haft lejlighed til at udtale sig. Afgørelsen kan træffes i et retsmøde, der afholdes alene med henblik på at tage stilling til en anmodning om navneforbud.

Stk. 2. Retten kan efter anmodning, herunder fra personer omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, eller af egen drift i en senere kendelse ophæve navneforbudet.

Stk. 3. Navneforbudet bortfalder senest ved afsigelsen af endelig dom.

§ 31 b. Anvendes der i en sag skriftlig forelæggelse eller skriftlig procedure, jf. §§ 927 b og 928 a, stk. 2 og 3, finder de afgørelser, der er truffet i medfør af denne lovs §§ 29, 30 og 31, tilsvarende anvendelse.

Bilag til f. t. l. vedr. retsplejeloven

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 32. Det er forbudt under retsmøder at optage eller transmittere billeder og lyd, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette. Offentliggørelse af billeder og lyd, der er optaget i strid hermed, er forbudt. Retten kan i øvrigt på ethvert tidspunkt under sagen forbyde offentlig gengivelse af billeder og lyd, der er optaget under et retsmøde. Rettens afgørelse træffes ved kendelse.

Stk. 2. Personer, der afgiver forklaring under retsmødet, skal gøres bekendt med, at der optages billeder og lyd.

Stk. 3. Billedoptagelse i rettens bygninger er forbudt, medmindre rettens præsident eller den dommer, der varetager rettens administration, giver tilladelse dertil. Stk. 1, 2.- 4. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 32 a. Retten kan under særlige omstændigheder forbyde tegning under retsmøder eller offentliggørelse af tegninger fra et retsmøde. Afgørelsen træffes ved kendelse.

§ 32 b. Overtrædelse af § 29 d, § 29 e, 2. pkt., og § 32, stk. 1, 1. og 2. pkt., og stk. 3, eller af rettens forbud efter § 30, § 32, stk. 1, 3. pkt., og § 32 a straffes med bøde.

Stk. 2. Overtrædelse af et forbud efter § 31 straffes med bøde, hvis den pågældende var bekendt med forbudet. Det samme gælder, hvis den pågældende vidste eller burde vide, at sagen verserede ved retten, eller at politiet efterforskede sagen, og den pågældende ikke havde forhørt sig hos politiet, anklagemyndigheden eller retten om, hvorvidt der var nedlagt navneforbud.«

2. § 41 a affattes således:

»§ 41 a. Personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, kan i straffesager gennemse anklageskrift eller retsmødebegæring på rettens kontor. Efter anmodning kan de samme personer endvidere på rettens kontor få udleveret kopi af et anklageskrift eller en retsmødebegæring. Dokumenterne skal inden gennemsynet eller kopieringen anonymiseres, således at forurettedes eller vidners identitet ikke fremgår heraf. Justitsministeren fastsætter regler om, på hvilket tidspunkt gennemsyn eller udlevering kan ske.

§ 41 a. Justitsministeren bemyndiges til at autorisere stenografer til optagelse af stenografisk gengivelse af retsforhandlinger og til at fastsætte regler om vederlaget for sådan virksomhed.

Stk. 2. De autoriserede retsstenografer anvendes i borgerlige sager, når parterne eller en af dem begærer det. Om deres anvendelse i straffesager kan Justitsministeriet fastsætte nærmere bestemmelser.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

Stk. 2. De hjælpebilag og rids over gerningsstedet, som er udarbejdet af anklagemyndigheden og forsvaret, kan udlånes til de i stk. 1 nævnte personer under domsforhandlingen eller et retsmøde i medfør af § 925.

Stk. 3. I civile sager kan et eller flere af sagens dokumenter med parternes samtykke udlånes til de i stk. 1 nævnte personer under retsmøder. Udlån kan ikke ske i sager, der er omfattet af kapitlerne 42, 42 a, 43, 43 a og 43 b.

Stk. 4. De i stk. 1 nævnte personer kan på retens kontor gennemse retsbogen, herunder dombogen, og redegørelser i medfør af § 366 a, stk. 3, når de er renskrevet, og sagen er endt. Er retsmødet holdt eller forklaring afgivet helt eller delvis for lukkede døre, kan gennemsyn af retsbogen ikke ske, medmindre dørlukning alene er bestemt af hensyn til ro og orden i retslokalet. Der gives udskrift efter anmodning. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i de sager, der er nævnt i kapitlerne 42, 42 a, 43, 43 a og 43 b.

Stk. 5. Såfremt der foreligger forhold som nævnt i § 41, stk. 2, kan dommeren (justitssekretæren) efter anmodning fra anklagemyndigheden eller forsvareren eller af egen drift nægte gennemsyn eller udlevering efter stk. 1 og 4. Under domsforhandlingen træffes afgørelsen af retten, der endvidere kan nægte udlån efter stk. 2, hvis dokumentets karakter, afgørende hensyn til sigtede, tiltalte eller vidner eller hensyn som nævnt i § 41, stk. 2, taler for det. Ved klage over, at justitssekretæren har nægtet gennemsyn eller udlevering, finder § 41, stk. 6, 1. pkt., og stk. 7, 1. og 2. pkt., tilsvarende anvendelse. Dommerens eller rettens afgørelser træffes ved kendelse.

Stk. 6. De i stk. 1, 2, 3 og 4 nævnte dokumenter og udskrifter må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister og redaktionsmedarbejdere og må kun bruges til støtte for journalistisk og redaktionelt arbejde.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om massemediers opbevaring af retsbogsudskrifter og af kopier af anlageskrifter og retsmødebeholdninger.

Gældende formulering

§ 151. Rettens formand våger over, at forhandlingen foregår med den tilbørlige orden og værdighed. Han er berettiget til i dette øjemed at afbryde og tilrettevise parter, vidner eller andre, når de tillader sig upassende udtalelser eller utilbørlige personlige angreb. Vedbliver en part hermed trods tilrettevisning, kan ordet fratages ham. Personer, der ved støjende eller anden utilbørlig adfærd forstyrrer forhandlingerne eller tilsidesætter den agtelse, som skyldes retten, kan udvises af retssalen, jf. endvidere § 31, stk. 4. Bliver i en borgerlig sag ordet frataget en part, eller bortfjernes han, kan forhandlingen fortsættes, hvis retten ikke finder en udsættelse nødvendigt. Det samme gælder, når ordet fratages den sigtede i en straffesag. Bortfjernes han, forholdes efter reglerne i §§ 748, stk. 6, og 849. Er det den offentlige anklager eller sigtedes forsvarer, som bortfjernes, eller hvem ordet fratages, går der frem, som om vedkommende var udeblevet.

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Lovforslaget

Stk. 8. Overtrædelse af stk. 6 straffes med bøde. I forskrifter, der udfærdiges i medfør af stk. 7, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne. Det kan endvidere fastsættes, at der ved overtrædelse begået af selskaber m.v. (juridiske personer) kan pålægges selskabet m.v. strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«

3. I § 151, stk. 1, 4. pkt., ændres »§ 31, stk. 4« til: »§§ 32, stk. 1, og 32 a«.

Gældende formulering

§ 172. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et skrift, der er omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel i skriftet, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der har optaget et fotografi eller frembragt en anden billedlig fremstilling, når fotografen eller fremstilleren ikke er navngivet, eller hvem billedet forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, når dette ikke fremgår af teksten.

Stk. 2. Redaktøren og redaktionelle medarbejdere ved et radio- eller fjernsynsforetagende, der er omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om, hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til et værk, der er bragt i en udsendelse, når kilden eller forfatteren ikke er navngivet. De har heller ikke pligt til at afgive vidneforklaring om identiteten af unavngivne medvirkende, der har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres, når der er truffet rimelige forholdsregler til at skjule identiteten.

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

Stk. 6. ---

Lovforslaget

4. § 172, stk. 1 og 2, affattes således:

»Redaktører og redaktionelle medarbejdere ved et skrift, der er omfattet af § 1, nr. 1, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om:

- 1) Hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til en artikel, eller hvem der har optaget et fotografi eller frembragt en anden billedlig fremstilling. Sker der offentliggørelse, er det en forudsætning for vidnefritagelsen, at kilden, forfatteren, fotografen eller fremstilleren ikke er identificeret i det trykte skrift.
- 2) Hvem et billede forestiller, eller hvem der er genstand for omtale, når de pågældende har fået tilsagn om anonymitet. Sker der offentliggørelse, gælder vidnefritagelsen, blot identiteten ikke fremgår af teksten.

Stk. 2. Redaktører og redaktionelle medarbejdere ved et radio- eller fjernsynsforetagende, der er omfattet af § 1, nr. 2, i medieansvarsloven, har ikke pligt til at afgive vidneforklaring om:

- 1) Hvem der er kilde til en oplysning eller forfatter til et værk, eller hvem der har optaget et fotografi eller frembragt en anden billedlig fremstilling. Udsendes oplysningen, værket m.v. er det en forudsætning for vidnefritagelsen, at kilden, forfatteren, fotografen eller fremstilleren ikke er identificeret i udsendelsen.
- 2) Identiteten af medvirkende, som har fået tilsagn om at medvirke uden at kunne identificeres. Udsendes en optagelse, er det en forudsætning for vidnefritagelsen, at de pågældende ikke er angivet ved navn, og at der er truffet rimelige forholdsregler for at skjule identiteten.«

Gældende formulering

§ 213 b. Hvis søforklaring angående skibssammenstød, jf. herved sølovens § 223 a, ikke afgives på samme tidspunkt for begge skibes vedkommende, kan retten på begæring af rederen eller skibsføreren for det skib, for hvilket søforklaring først afgives, beslutte, at retsmødet skal holdes for lukkede døre, og at kun repræsentanter for det offentlige og for rederen må være til stede. Bestemmelserne i §§ 30 og 31 finder tilsvarende anvendelse. Pligten til at hemmeligholde forhandlingerne bortfalder dog, når søforklaring er afgivet vedrørende det andet skib.

Stk. 2. ---

§ 354. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. ---

Stk. 4. ---

Stk. 5. ---

Stk. 6. Har retten truffet bestemmelse om forberedelse efter § 352, finder bestemmelserne i stk. 3 og 5 tilsvarende anvendelse, hvis sagsøgte ikke rettidigt indleverer svarskrift til retten, hvis svarskriftet er mangelfuldt, eller hvis svarskriftet ved indleveringen ikke er ledsaget af de nødvendige dokumenter, jf. § 352, stk. 2. Retten kan i stedet for straks at træffe afgørelse i sagen indkalde parterne til et møde. Bestemmelserne i § 29, stk. 7, og § 219, stk. 2 og 3, gælder ikke om domme, der afsiges i henhold til dette stykke.

Stk. 7. ---

§ 393. Kære kan iværksættes af enhver, over for hvem kendelsen eller beslutningen indeholder en afgørelse.

Stk. 2. Kære sker ved indlevering af et kæreskrift til den ret, hvis afgørelse kæres. Skriftet skal indeholde den kærendes påstand og om fornødent en angivelse af de grunde, hvorpå kæren støttes. En genpart af kæreskriftet skal samtidig sendes til modparten.

Lovforslaget

5. I § 213 b, stk. 1, 2. pkt., ændres »§§ 30 og 31« til: »§§ 29 c, 29 d og 32 b, stk. 1.«.

6. I § 354, stk. 6, 3. pkt., udgår: »§ 29, stk. 7, og«.

7. I § 393 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»Stk. 2. Kendelser om dørlukning kan tillige kæres af personer, der

- 1) er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, og
- 2) har været til stede eller været repræsenteret ved en person som nævnt i nr. 1 fra samme massemedie i det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet.«

Stk. 2-4 bliver herefter *stk. 3-5*.

*Gældende formulering**Lovforslaget*

Stk. 3. Kære af afgørelser, der er afsagt af en byret, kan dog altid fremsættes mundtligt til retsbogen. Det samme gælder kære af afgørelser, der er afsagt af en landsret eller af Sø- og Handelsretten i København, og som iværksættes af vidner, syns- og skønsmænd eller de i § 299 nævnte tredjemænd.

Stk. 4. Kære kan støttes på nye anbringender og beviser.

8. Efter § 398 indsættes:

»§ 398 a. Omgørelse af en kendelse om dør-lukning, der er kæret efter § 393, stk. 2, er uden retsvirkning for det retsmøde, der er afholdt i den ret, hvis afgørelse er kæret.«

§ 731. Offentlig forsvarer bliver, for så vidt sigtede ikke selv har valgt en forsvarer, eller den valgte forsvarer udebliver, at beskikke,

- a) når sigtede fremstilles for retten med henblik på varetægtsfængsling eller opretholdelse af anholdelsen,
- b) når der, forinden tiltale er rejst, skal afhøres vidner, eller besigtigelse skal ske eller syn eller skøn afgives til brug under domsforhandling, dog at retshandlingen ej bliver at udsætte efter forsvarers tilstedekomst, når det må befrygtes, at beviset derved ville spildes,
- c) når der er spørgsmål om at lægge beslag på sigtedes formue i henhold til § 801,
- d) når tiltale er rejst i sager, der skal behandles under medvirken af domsmænd,
- e) når tiltale er rejst i sager, i hvilke der bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller hæfte,
- f) når der i anledning af indankning eller begæring om genoptagelse af en sag eller undtagelsesvis i anledning af kære, jf. § 972, stk. 2, skal finde mundtlig forhandling sted for retten,
- g) når vidners eller syns- og skønsmands be- edigede forklaring begæres til brug under en i udlandet indledet straffesag,
- h) i alle tilfælde, hvor retten i medfør af § 29, stk. 2 og stk. 4, nr. 1, beslutter, at sigtedes afhørelse skal foregå for lukkede døre,

9. § 731, stk. 1, litra h, affattes således:

»h) i alle tilfælde, hvor retten i medfør af § 29, stk. 1 og stk. 2, nr. 2, beslutter, at afhøring af sigtede skal foregå for lukkede døre.«

Gældende formulering

- i) når sager, hvor der er spørgsmål om frihedsstraf, fremmes i medfør af § 847, stk. 3, nr. 4.

Stk. 2. ---

§ 968. Over for kendelser og andre beslutninger af en landsret eller en byret (denne sidste også som undersøgelsesret), som ikke - eller dog ikke for tiden - kan gøres til genstand for anke i medfør af bestemmelserne i §§ 940 og 962, kan, for så vidt det modsatte ikke særlig er bestemt, enhver, over for hvem beslutningen indeholder en afgørelse, rejse kæremål til højere ret overensstemmende med de nedenstående regler. Over for domme kan kæremål kun rejses i de i §§ 1013 og 1016 nævnte tilfælde.

Stk. 2. Mod kendelser og andre beslutninger, der afgives under domsforhandling eller under dennes forberedelse, kan dog uden for de tilfælde, hvor adgang til kære har særlig hjemmel i loven, kæremål kun rejses, når og for så vidt beslutningen går ud på, at sagen udsættes eller afvises eller hæves, eller angår fængsling, beslag, ransagning eller lignende eller pålægger straf eller omkostninger eller er rettet mod nogen, som ikke er part i sagen.

Stk. 3. I sager, hvor anke kræver tilladelse efter § 966, kan kæremål af en part kun rejses med tilladelse af Procesbevillingsnævnet. Reglerne om tilladelse til anke finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. ---

Lovforslaget

10. I § 968, stk. 1, indsættes efter 1. pkt.:

»Herudover kan personer, der er omfattet af § 172, stk. 1, 2 eller 4, med de i 1. pkt. angivne indskrænkninger kære kendelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud. Kendelser om dørlukning kan dog kun kæres, hvis den kærende har været til stede eller været repræsenteret ved en person som nævnt i 2. pkt. fra samme massemedie i det retsmøde, hvor retten behandlede spørgsmålet.«

11. I § 968, stk. 2, indsættes efter »ransagning eller lignende:», angår dørlukning, referat- eller navneforbud, billed- eller lydoptagelse eller tegning«.

12. I § 968, stk. 3, indsættes efter »af en part:» eller de i stk. 1, 2. pkt., nævnte personer«.

13. Efter § 973 indsættes:

»**973 a.** Omgørelse af en kendelse om dørlukning, der er kæret efter § 968, stk. 1, 2. pkt., er uden retsvirkning for det retsmøde, der er afholdt i den ret, hvis afgørelse er kæret.«

Til lovforslag nr. L 78. Skriftlig fremsættelse (5. november 1998)

Justitsministeren (Frank Jensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Styrkelse af samarbejdet mellem retterne og pressen).

(Lovforslag nr. L 78).

Hovedformålet med dette lovforslag er at forbedre massemediernes muligheder for at formidle, hvad der foregår i retssalene. Med henblik herpå foreslås der en række ændringer af retsplejelovens regler om bl.a. aktindsigt, dørlukning, referat- og navneforbud og udformningen af retslistor.

Lovforslaget bygger i vidt omfang på betænkning nr. 1330/1997 vedrørende samarbejdet mellem retterne og pressen. Betænkningen er afgivet af et udvalg under Justitsministeriet med repræsentanter for myndigheder og organisationer m.v., herunder repræsentanter for domstolene og pressen. Betænkningen har været i høring hos berørte organisationer m.v., og betænkningen og høringssvarene har været forelagt Retsplejerådet, som har afgivet en udtalelse om udvalgets forslag.

Det følger af grundlovens '65, at offentlighed og mundtlighed skal gennemføres i retsplejen i videst muligt omfang.

Efter retsplejelovens '29 er retsmøder som udgangspunkt åbne for alle, og det følger også af de nævnte grundlæggende regler om offentlighed, at retsmøder som hovedregel kan refereres offentligt, herunder i den skrevne presse samt i radio og TV.

I praksis er det de færreste, som kan udnytte adgangen til at overvære retsmøder, og massemediernes omtale af retssager har derfor en afgørende betydning for gennemførelsen af offentlighedsprincippet i praksis. Det foreslås på den baggrund at tillægge journalister en række

særlige rettigheder, bl.a. med hensyn til adgangen til aktindsigt og med hensyn til at kunne kære afgørelser om dørlukning, referatforbud og navneforbud.

Efter lovforslaget får journalister en generel adgang til aktindsigt i visse dokumenter.

Det foreslås bl.a., at journalister i straffesager som udgangspunkt skal have mulighed for at gennemse - og eventuelt få kopi af - anklageskrift og retsmødebegæring inden retsmødet, medmindre retsmødet holdes for lukkede døre. Forurettede og vidner skal anonymiseres, og det vil være en forudsætning, at den sigtede/tiltalte forinden har haft tid til at rådføre sig med en forsvarer om, hvorvidt der eventuelt skal begæres dørlukning.

Endvidere skal journalister i straffesager og almindelige civile sager bl.a. som udgangspunkt kunne få aktindsigt i retsbøger, herunder dombøger, medmindre det pågældende retsmøde har været holdt for lukkede døre. Der foreslås den begrænsning i forhold til udvalgets forslag, at der først kan gives aktindsigt i retsbøger, når den pågældende sag er afsluttet (typisk ved dom eller forlig).

Den foreslåede adgang til aktindsigt i straffesager omfatter ikke f.eks. politirapporter, fotos af ofre, straffeattester og forakter samt eventuelle mental- eller personundersøgelser.

Det foreslås endvidere, at journalister, der er til stede i et retsmøde, skal have ret til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse om dørlukning eller om referat- og navneforbud. Efter forslaget får journalister også adgang til at kære rettens afgørelser om dørlukning og om referat- og navneforbud. Også for sagens parter udvides kæreadgangen i forhold til i dag.

Forslaget indebærer, at massemediene får en ret til at udtale sig samt en kære adgang, som andre, der er til stede som tilskuere ved et retsmøde, ikke har. Efter Justitsministeriets opfattelse

kan det give anledning til væsentlig tvivl, om der bør indføres kære adgang m.v. alene for massemedierne. Overvejelser om en bredere kære adgang rejser imidlertid en række principielle og praktiske spørgsmål, der må indgå i det generelle reformarbejde vedrørende retsplejen, som Retsplejerådet er i gang med. I forbindelse med dette lovforslag er alternativet til at gennemføre udvalgets forslag således ikke at udvide kære adgangen m.v. yderligere, men at opretholde de gældende regler.

Forslaget om kære adgang m.v. for medierne er fremsat af et enigt udvalg. Justitsministeriet har bl.a. i lyset heraf fundet det rigtigt at medtage forslaget, også under hensyn til, at hovedformålet med at tillægge medierne beføjelse på dette område vil være at sikre, at det generelle hensyn til offentlighedsprincippet indgår i domstolenes vurdering af, hvornår det er rimeligt at begrænse offentlighedens adgang til at følge en sag.

Det foreslås, at tegning under retsmøder som udgangspunkt skal være tilladt.

Med hensyn til adgangen til at formidle lyd og billeder fra retssalene - herunder at TV-transmittere - foreslås det, at dommeren fortsat skal give tilladelse hertil i hvert enkelt tilfælde. Som noget nyt i forhold til udvalgets forslag er det endvidere indføjet i lovtæksten, at denne tilladelse kun kan gives undtagelsesvis. I lovforslagets bemærkninger præciseres det i forbindelse hermed bl.a., at der ikke under nogen omstændig-

heder kan gives tilladelse til lyd- eller billedoptagelse af de forklaringer, der afgives under en straffesag, og i civile sager kan det kun ske med alle de involveredes samtykke. Samlet indebærer lovforslaget, at retstilstanden på dette område "fastfryses".

Der foreslås også visse regler om udformningen af retslisters med henblik på, at retslisternes lettere skal kunne bruges som redskab for journalister og andre til at finde de sager, man interesserer sig for. Der vil også blive mulighed for at få tilsendt kopi af retslisterne.

Udvalget havde stillet forslag om en generel adgang for journalister til at bruge referatbåndoptager under retsmøder. Dette forslag er ikke medtaget i lovforslaget. Domstolene har i forbindelse med høringen stærkt frarådet at gennemføre dette forslag, medmindre der etableres optageudstyr i retterne, så domstolene også selv får mulighed for at optage retsmøderne på bånd. Endvidere er der lagt betydelig vægt på, at der må antages at være en væsentlig risiko for, at en almindelig adgang til båndoptagelse vil svække mulighederne for at få vidner til at afgive forklaring i retten.

Lovforslaget indeholder endvidere visse ændringer af reglerne om kildebeskyttelse.

Idet jeg tillader mig i øvrigt at henvise til lovforslaget og bemærkningerne hertil, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje Tings velvillige behandling.